
DE VITIS PATRUM LIBER SEPTIMUS,

SIVE

VERBA SENIORUM

AUCTORE GRÆCO INCERTO,

INTERPRETE PASCHASIO S. R. E. DIACONO.

PRÆLUDIUM.

664 Nihil habeo quod huic libro præmittam, præter jam dicta in prolegomeno generali 9, ubi diximus auctorem esse græcum incertum, quem nondum vidi a quoquam proditum; et Prolegomeno 14, ubi de Paschasio interprete inquisivimus.

Prologus.

Domino venerabili patri Martino presbytero et abbati Paschasius.

Vitas Patrum Græcorum (ut cætera) facundia studiose conscriptas, jussus a te, sanctissime pater, in Latinum transferre sermonem, in insolito, si licuisset, opere renuissem. Neque enim unquam quid scribi, vel legi, vel excudi potest, ingenio aut conscientia cordis prohibente. Scire enim me quod nihil sciam, non audeo dicere, ne verbum hoc sapientissimo Socrati surripiam. Sed quia tua pariter necesse est jussione utar, non gloriabor ingenio; sed fidem quam tibi debeo etiam in opere injuncto præstabo. Verum quia eloquentium virorum tibi sunt plurimi sermone Latino conscripti, quorum lectionis expertum esse te etiam astruente testificor, si quid de illis aut hic insertum forte repereris, **665** ut minus elegantur expressum, ne mea culpæ deputeretur, exoro; quia sicut in dato mihi Codice reperi ea scripta, sic transtuli, licet nec ea studiose posse me proferre profiteor. Unde restat ut quod te jubente cæpi, te orante perficiam: quæ tamen si scribenda decreveris, ut tuo polire sermone digneris, exposco. Neque enim mihi liquebit quædam placuisse tibi, si non et aliqua displicuisse cognoverim.

VERBA SENIORUM.

CAPUT PRIMUM.

Contra gastrimargiam devincendam et desideria gulæ.

1. Quidam frater, quemadmodum in cella propria degere deberet, abbatem Sisoium requisivit (*Ruff.*, l. III, n. 44). Cui respondit abbas Sisoï: Comede, inquit, panem tuum, et salem, et non sit tibi necessitas aliquid excoquendi, aut longius evagandi.

Alteri quoque idem requirenti, respondit Daniel propheta, cum dixit: Panem desideriorum non comedi (*Dan.* x).

2. Dixit unus senex ad alterum senem habentem

▲ charitatem, et suscipientem tam monachos multos quam sæculares: Lucerna quidem multis lucet, rostrum tamen proprium incendit (*Append. Pallad.*, c. 20, n. 9).

3. Dixit unus ex Patribus: Quia invenitur homo multum comedens, et adhuc esuriens, continens se; alter autem comedit parum, et satiatur (*Ruff.*, l. III, n. 48; *Pelag.*, libell. x, n. 99). Qui autem multum comedit, et adhuc esuriens continet se, majorem mercedem habet, quam ille qui parum comedit, et satiatur.

4. Dixit quidam senex : Ne quod desideraveris, aliquando manduces : comede autem quod transmissum tibi fuerit a Domino, et gratias ago (*Ruff.*, l. III, n. 49).

5. Quidam frater impugnabatur a spiritu blasphemiae, et erubescbat dicere ; et quoscunque audisset magnos senes, pergebat ad eos ut illis declararet ; et mox ut pervenit, erubescbat dicere (*Ruff.*, l. III, n. 57). Cum tamen frequenter ad abbatem Pimenium veniret, vidit eum senex habentem cogitationes, et dixit ei : Ecce frequenter venis ad me habens cogitationes, et sic iterum remeas tristis, tecum illas portans : dic ergo, fili mi, quid est quod habes ? At ille dixit : In blasphemia impugnat me diabolus, et erubesco dicere. Et mox ut aperuit causam, levior ejus impugnationis apparuit. Et dixit ei senex : Ne contristeris, fili ; quando enim haec cogitatio advenit, dic : Ego haec causa opus non habeo : blasphemia tua super te sit, Satan. Hanc enim causam anima non vult : quaecunque causam anima noluerit, non diu permanebit. Et ita frater ille discessit.

6. Dixit abbas Moyses : Per has quatuor res pollutionis passio gignitur : per abundantiam escæ et potus, et satietatem somni, per otium et jocum, et ornatis vestibus incedendo (*Ruff.*, l. III, n. 58).

7. Idem dixit : Corporeæ multæ sunt passiones. Et dicit ei frater : Et quæ sunt, abba ? At ille respondit : Quia Paulus apostolus dicit : Fornicatio et immunditia, vel omnis cupiditas nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos (*Ephes.* v) ; visus quoque et fiducia frequenter ad prælium veniunt.

8. Abbas Macarius referebat quod cum maneret in illa solitudine ubi solus residebat (*Ruff.*, lib. III, n. 64 ; *Pelag.*, libell. XVIII, num. 9), inferiori autem fuit altera solitudo, quæ plena erat multis fratribus, æro per viam circumspectans, vidit dæmonem venientem in figura hominis vestitum linea tunica perforata ; et per singula foramina vasa parva pendebant, et dixit ei senex : Quo vadis, maligne ? Et respondit ei : Vado commonere fratres qui sunt inferiorius. At senex : Et propter quid tot vascula tecum fers ? At ille dixit : Gustum fero fratribus ; et ideo tanta fero, ut si unum non placuerit, porrigam aliud ; quod si et illud displicuerit, ostendam aliud ; et sic fieri non potest, nisi unum aliquid ex illis placeat eis. Et hæc dicens, discessit. Pertransiit autem senex in eodem loco, iterum per viam circumspectans, usquequo dæmon rediret et cognosceret quæ indicaret. Et cum rediret, dixit ei : Salvus sis. At ille respondit : Quid mihi istud verbum, quia omnes mihi contrarii facti sunt, et nullus consilis meis acquiescit ? Dixit ei senex : Ergo neminem ibi habes amicum ? At ille respondit : unum habeo amicum, ipse mihi consentit. Et quoties viderit me huc atque illuc, cito convertitur ad me velut ventus. Cumque nomen ejus ab eo requisivit, dixit : Quia Theopistus [*Ruffin.*, Theopemptus ; *Pelag.*, Theoctistus] dicitur. Et nox evanuit. Exurgens itaque confestim abbas Macarius, descendit ad inferiorem eremum.

Quem cum vidissent fratres a longe, egressi sunt obviam ei ; et unusquisque sperans quod apud se sciret, præparabat se. At ille requirens cellam Theopisti, ad eum profectus est. Cumque cum gaudio illum suscepisset, et essent uterque soli, dicit ei abbas Macarius : Quemadmodum tecum est, frater ? At ille respondit : Interim gratiophilus tuis bene est. Et senex ait : Non te impugnant cogitationes ? At ille ait : Interea bene sum. Erubescbat enim dicere. Et dicit ei senex : Ecce quot annis sum in solitudine, et ab omnibus honoror ; et in hac ætate, cum sim senex, molestæ sunt mihi cogitationes. Respondit Theopistus, et ait : Cræde, abba, quoniam et mihi. Tunc senex singulas cogitationes quasi se impugnantem fingebat, usquequo confiteretur illi totum Theopistus. Post hæc dixit senex : Quemadmodum jejunas ? At ille dixit : usque ad nonam. Dicit ei senex : Jejuna usque ad vesperam, et de Evangelio vel de aliis Scripturis, sine cessatione semper aliquid meditare : et quoties tibi aliqua cogitatio supervenerit, nunquam deorsum aspicias, sed sursum oculos cordis intende, et mox Dominus adjutor tibi erit. Et ita discessit ad propriam solitudinem. Et dum insisteret orationi, circumspectans viam, iterum vidit dæmonem eundem, et requirit eum : Quo vadis ? At illi simili modo, fratres commonere, respondit. Cum autem reverteretur, interrogavit eum senex : Quemadmodum nunc se habent fratres ? At ille dixit : Male, quoniam omnes agrestes effecti sunt, et quod de omnibus pejus est, unum quem habui amicum obedientem mihi, et ipse nescio unde conversus, omnibus asperior est ; et juravi me non calcaturum illum locum, nisi post multum tempus. Et hæc dicens, discessit.

9. Interrogavit quidam frater super cogitationes suas abbatem Pimenium. Et respondit senex : Monachus si ventrem, et luxuriam, et linguam renuerit, et vagationem non fuerit sectatus, confido quia non morietur, sed vivet in perpetuum (*Ruff.*, l. III, n. 63, *Pelag.*, libell. v, n. 9)

10. Duo fratres ad abbatem Eliam venerunt, impugnati a cogitationibus (*Ruff.* l. III, n. 64). Et videns eos senex, quod corpulenti essent, tanquam ad discipulum suum subridens, dixit : Vere, frater, ego erubesco pro te, quia sic in sagina nutriti corpus tuum : quia esca verminum sumus, cum profitearis te esse monachum ; pallor enim cum humilitate, et macies, decus est monachi. Item dixit : Quia monachus edens multum, et operans multum, non confidat ; qui autem parum edit, etiam si parum operetur, confidat et agat viriliter.

CAPUT II.

Contra philargyriam, et de perfecta abrenuntiatione.

1. Quidam juvenis volebat abrenuntiare mundo (*Ruff.* l. III, n. 67 ; *Pelag.*, libell. XIV, n. 4), et frequenter eum egressum de domo sua revocabat cogitationes involventes plurimis negotiis ; erat enim dives valde. Uno die egresso eo, hostes inmundi circumdederunt eum, et multum pulverem excita-

verunt ante illum. Ille vero confestim exspoliatus se, et jactans vestimenta sua, correbat nudus ad monasterium. Declaravit autem Deus uni seni, dicens: Surge, et suscipe athletam meum. Surgens ergo senex, obviavit illi nudo; et cognoscens causam, admiratus est, et dedit illi habitum monachalem. Quando autem aliqui veniebant ad senem requirere de cogitationibus variis, instruebat eos de abrenuntiatione mundana, et dicebat. Illum fratrem requirite, qui nec indumenta sui corporis servavit, quia ego ad mensuram renuntiationis istius necdum perveni.

2. Dicebat autem Paulus abbas Galata: Si aliquis res voluerit monachus in cella sua habere præter eas sine quibus non potest vivere, frequenter cogitur e cella egredi, et ita a dæmonibus prævaricatur **B** ac decipitur (*Ruff.*, l. iii, n. 72). Hic autem ipse Paulus in una quadragesima cum sextario lentis et parvo vasculo aquæ perduravit, et unam mattulam faciens, eandem tenebat et renebat, ne tantummodo foras exiret.

3. Quidam frater requisivit senem, dicens: Fac, abba, charitatem, et dic mihi sermonem, quid debeam in juventute congregare, ut habeam illud in senectute. Respondit senex: Aut Christum adipiscere, et cogita de te; aut cartæ pecuniam, ne mendices; ergo tuum est eligere aut Dominum Deum, aut mannam.

4. Frequenter abbas Agathon suum discipulum commonebat, dicens: Ne aliquando tale aliquid tibi acquiras, quod fratri te petenti dare pigeat, et per hoc inveniaris mandata Dei transgrediens. Qui petit, **C** da ei; et volenti a te mutuari, ne avertaris (*Lucæ vi*).

CAPUT III.

Nihil dolendum monacho, si quid perdidit aut amisit.

1. Abbas Macarius dum esset in Ægypto, et egres-
sus fuisset de cella sua, regressus invenit quemdam latronem furantem id quod in cella sua habebat (*Ruff.*, l. iii, num. 73; *Pelag.*, libell. xvi, n. 6). Stetit ergo et ipse tanquam peregrinus, et caricavit animal cum illo; et cum magna patientia deduxit eum, dicens: Nil intulimus in hunc mundum (*I Tim. vi*): Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut illi placuit, ita factum est, benedictus Dominus in omnibus.

2. Quidam frater vicinus ejusdem magni senis, occulte ingrediebatur cellam ejus; et quidquid habebat senex, furabatur (*Ruff.*, l. iii, n. 74; *Pelag.*, libell. xvi, n. 19). Cum autem videret senex, non illum arguebat, sed amplius operabatur, dicens: Puto, **667** frater ille necessarius est. Habebat ergo senex grandem tribulationem ex penuria panis. Cum autem moriturus esset, et circumdedissent eum alii fratres, ille cum vidisset illum fratrem qui solebat illi furari, dicit ei: Accede huc ad me, frater. Et apprehendens manus ejus, osculatus est eas, dicens: Gratias ago manibus istius fratris, quia propter eum arborum me iterum in regnum celorum. Ille autem

compunctus, et agens penitentiam, factus est et ipse strenuus monachus, ex actibus suis quos vidit.

CAPUT IV.

Quod tolerantia paupertatis in requiem ducit.

1. Dicebat unus ex senibus: Nihil invenimus scriptum de Lazaro illo paupere quod aliquam virtutem fecisset; nisi hoc tantum, quia nunquam adversus divitem murmuravit, quamvis illi nullam misericordiam faceret; sed cum gratiarum actione portavit laborem paupertatis suæ, ideoque in sinum Abraham susceptus est.

2. Item dixit: Quia non oportet quemquam cogitare, nisi de timore Dei. Nam etsi coactus fuerit de corporali necessitate esse sollicitus, nunquam cogitet de ea ante tempus.

CAPUT V.

De reprimenda avaritia.

1. Abbas Silvanus dum modicum discessit a cella, discipulus suus Zacharias cum aliis fratribus sepe horti amovit, et fecit hortum majorem. Quod postquam regressus senex agnovit, tulit matrem suam ut discederet. At illi projicientes se ad pedes ejus, propter quid hoc faceret, ut indicaret, postulabant. Tunc senex ait: Non ingredior, inquit, in cellam hanc, nisi sepes fuerit in locum suum revocata. Quo mox facto, ita regressus est.

2. Quidam frater requisivit senem, dicens: Si mihi debet paucos nummos frater, jubes ut repetam eos (*Ruff.*, l. iii, n. 170)? Cui senex: Semel tantummodo illi dic eam humilitate. At ille dixit: Quod si semel dixerō, et nihil mihi dederit, quid faciam? Tunc senex ait: Ulterius ei nihil dicas. At ille iterum ait: Et quid faciam, quia non possum vincere cogitationem meam, nisi fuero illi importunus? Dicit ei senex: Dimitte cogitationes tuas, tantummodo fratrem tuum ne contristeris, quia monachus es.

3. Abbas Agathon volentibus emere opera manuum suarum, cum requie vendebat: pretium autem erat, cribri quidem nummi centum; sportellæ vero, ducenti quinquaginta; et volentibus comparare dicebat pretium, et quidquid illi dedissent, suscipiebat taceans, nec aliquando dinumerans. Dicebat enim: Quid mihi prodest concertare cum illis, ut illi peccent forsitan jurantes, et quando superfuerint nummi, erogem illos fratribus? Sed quia Deus non vult hujusmodi elemosynam a me, neque illi placet ut aliquo permittam in sacrificando peccare. Et dum illi frater diceret: Et panis in cellam unde venturus est? dixit ei: Quid enim panis hominum in cella?

CAPUT VI.

Contra iram, et de origine iræ.

1. Dixit quidam ex sanctis Patribus (*Ruff.*, l. iii, n. 76): Ira per hos quatuor actus exurgit, propter cupiditatem avaritiæ dandi et accipiendi, resque alienas rapiendi, et si quis propriam sententiam amans defendit; et si quis se vult honoribus esse dignum; et si quis doctorem se esse vult, plus omnibus sapientem se esse sperans. Ira etiam per hæc quatuor

humanos sensus obscurat, si odio habuerit homo proximum suum, aut si pro nihilo habuerit, aut si inviderit illi, aut si detraxerit de eo. Ad hoc sanctum Joannem evangelistam ostendam auctorem: Qui odit, inquit, fratrem suum, in tenebris est, et nescit quo eat, et manet in morte (I Joann. 11). Passio autem hujus retributio quatuor modos habet: primum ex corde, secundum ex facie, tertium ex lingua, quartum ex facto. Si quis ergo potuerit ita portare malum, ut non ingrediatur in corde, non pervenit usque ad faciem. Si autem venerit in faciem, custodiat linguam suam, ne loquatur illud. Quod si locutus fuerit, vel hoc custodiat, ne reddat in facto, sed mox abscidat a corde. Tres enim gradus sunt hominum in passione iræ. Nam qui nulli voluntarie nocet, et resistentibus non injuriatur, et parcat proximo suo, hic secundum Christi naturam est. Qui autem nec alium lædit, neque se lædi vult, hic secundum Adam est. Qui vero aliis nocet, aut injuriatur, aut calumnias ingerit, aut usuras exigit, hic secundum diabolum est.

2. Quidam fratres venientes ad abbatem Antonium, postulabant ab eo audire sermonem per quem salvarentur (Joan., libel. iv, n. 11). Quibus ille ait: Scripturas audivistis, et scitis quæ vobis a Christo sufficiant. At illi, ut ipse quoque aliquid eis dicere dignaretur, instabant. Tunc dicit eis: Evangelium dicit: Si quis te percusserit in maxillam dexteram, præbe illi et alteram (Math. v). At illi se facere hoc non posse dixerunt. Respondit senex: Præbere alteram non potestis? vel in illam iterum, si voluerit. **668** C ferire sustinete. Sed cum neque hoc se posse facere testarentur, dicit eis senex: Ergo si hoc non potestis, ne reddatis malum pro eo quod accepistis. Et cum idem verbum, quod superius dixerant, repeterent, dixit abbas Antonius discipulo suo: Vade, fac illis escas, ut comedant, vides enim quod valde infirmi sunt. Et ait ad illos: Si enim hoc non potestis, et alterum non vultis, quid a me requiritis? ut video, necessaria est vobis oratio, per quam infirmitas vestra sanetur.

CAPUT VII.

De retribuendo bonum pro malo.

1. Quidam ex fratribus ab alio passus injuriam, venit ad abbatem Sisoim; et contumeliæ genus exponeus, addebat: Cupio me vindicare (Ruff., l. iii, n. 77; Pelag., libell. xvi, n. 10). Senex autem rogabat eum, ut relinqueret Deo vindictam. At ille iterum, Non desistam, inquit, nisi fortiter me vindicavero. Cui abbas Sisois ait: Quia semel hoc in animo posuisti, saltem oremus. Et exurgens senex his verbis cœpit orare: Deus, jam non es nobis necessarius, ut pro nobis sollicitus sis, quia nos ipsi, sicut iste frater dicit, et volumus et possumus vindicare. Quod cum ille frater audisset, ante pedes senis prostratus, veniam precabatur, promittens se cum illo cui irascebatur nunquam deinceps esse certaturum.

2. Quidam frater cum ab altero injuriaretur, venit et annuntiavit seni (Ruff., lib. iii, n. 78). Cui senex

respondit: Satisfac cogitationi tuæ, quoniam frater non vult te injuriari, sed peccata tua submitunt illum. Nam in omni tentatione quæ tibi contigerit, per omnia ne arguas eum; nisi tantummodo dic: Quia propter peccata mea contingunt mihi hæc.

3. Dicebat frequenter abbas Pimenius: Malitia nunquam exsuperat malitiam: sed si quis malefecerit tibi, tu illi bonum redde, ut per bonitatem vincas malitiam (Ruff., lib. iii, n. 79; Pelag., libell. x, n. 53).

4. Quidam frater erat (Ruff., lib. iii, n. 80; Pelag., libell. xvi, num. 12), qui quanto plus eum aliquis injuriabatur aut incitabat, tanto magis ad eum recurrabat, dicens: Isti sunt qui nobis occasionem præbent ad perfectionem nostram; qui autem beatificant nos, decipiunt nos, et semitam pedum nostrorum B subvertunt (Isa., iii).

5. Alius erat senex, si quis detraxisset ei, ille festinabat, si vicinus ei erat, per seipsum bene remunerare illum; quod si longius manebat, transmittabat ei munera (Ruff., l. iii, n. 11).

CAPUT VIII.

De non retribuendo inimicis

1. Quidam frater interrogavit abbatem Sisoim (Ruff., l. iii, n. 82), dicens: Si latrones aut barbari super me irruerint, occidere me volentes, et ego si prava luero, jubes ut occidam? Cui ille respondit: Ne facias istud, ne nomineris homicida, sed totum Deo contrade; et quicquid tibi contigerit adversi, profiteri hoc tibi propter peccata tua venire; si quid vero boni fueris consecutus, divinæ dispensationi totum C debes ascribere.

2. Erat eremita quidam magnus in monte qui dicitur Athabeos [Ruffin. Athlibeus], et venerunt super eum latrones (Ruff., l. iii, n. 83). Cum autem ille vocem dedisset, de vicinis locis fratres alii confluentes comprehenderunt eos. Quos transmissos in civitatem judex misit in carcerem. Fratres vero illi contristati sunt nimis, quia propter eos latrones traditi essent ad poenam; et venientes ad abbatem Pimenionem, narraverunt ei factum. Qui scripsit ad eremitam, dicens: Reminiscere primam proditioem, unde facta est, et tunc videbis secundam proditioem. Nisi enim proditus fuisses ab interioribus tuis, secundam publicationem nunquam perpetrasses. Cumque ille talem audisset sermonem, compunctus est; et cum esset in illa regione nominatus, et per multum tempus de cella sua non exiens, exurgens tamen in civitatem, et expellens latrones de carcere, liberavit eos publice.

CAPUT IX.

De perfecta patientia.

1. Quidam videns laboriose portantem in lecto mortuum (Pelag., libell. xvi, n. 11), dicit ei: Mortuos portas? si vis melius facere, vivos porta, quia pacifici filii Dei vocabantur (Math. v).

2. Interrogantibus quibusdam fratribus abbatem Moysen sermonem, ille hortatus est discipulam suum Zachariam, ut eis aliquid diceret. Tunc ille pallium suum deposuit sub pedibus, et conculcavit illud, et

dixit : Nisi quis sic uert concucatus, monachus esse non potest (*Ruff.*, l. II, n. 86; *Pelag.*, libel. xv, n. 17).

3. Abbati Ammoni prophetavit beatus Antonius, dicens : Multum habes in timore Dei proficere. Et educens eum de cella, ostendit ei lapidem, et dicit ei : Vade et injuriare lapidem hunc, et indesinenter cæde illum. Quod cum fecisset, interrogavit eum sanctus Antonius, si ei aliquid lapis respondisset. At ille dixit : Non. Cui abbas Antonius ait : Ita et tu ad hanc mensuram peruenturus es, ut nullam tibi fieri arbitreris injuriam.

CAPUT X.

Quod oportet pro pace, quamvis bona sint opera, dimittere.

1. Abbas Motois ædificavit sibi monasterium in loco qui dicitur Heracleona (*Ruff.*, l. III, n. 94). Et dum ibi a multis molestaretur, **669** in alterum locum transgressus est, et similiter ibi construxit monasterium. Sed per invidiam diaboli quidam frater ibi inventus est, qui semper iram cum eo habebat : propter hæc surrexit inde, et ad proprium reversus est vicum; et fecit illic monasterium, et recludit semetipsum. Post tempus autem aliquantum congregati sunt senes de illo loco unde regressus est, deducentes secum illum fratrem, cum quo habuerat litem, quatenus rogarent eum, ut reducerent in monasterium suum. Postquam autem in vicina loca venerunt, tam melotes suas quam illum fratrem ibidem dereliquerunt, ipsique profecti sunt ad senem. Et pulsantibus illis, aperta fenestra respexit, et cognovit eos. Post orationem factam dicit eis abbas : Motois, ubi sunt melotes vestræ? At illi responderunt : Ecce in vicino sunt una cum fratre, qui tecum iram habebat. Postquam hoc senex audivit, et nomen illius et adventum cognovit, præ gaudio ostium per quod ingressus fuerat, cum securi confregit; et egressus, cucurrit ad locum ubi erat ille frater, et prior ipse cœpit agere pœnitentiam apud eum : et amplectens eum, introduxit in cellam suam, et per tres dies convivatus est cum eis, qui nunquam habebat consuetudinem ut jejunium solveret; et surrexit, profectusque est cum illis.

2. Quidam frater requisivit abbatem Eliam, dicens : Si contristavero aliquem, quemadmodum rogem? Respondit senex : Ex profundo cordis tui, cum dolore age pœnitentiam apud, eum; et videns Deus **D** propositum tuum, satisfaciet ei.

CAPUT XI.

Contra spiritum tristitiæ, qui desperationem facit.

1. Abbas Arsenius dixit : Non coctus laterculus, si missus in fundamentum fuerit prope fluvium, neque uno die sufferre poterit; si autem bene fuerit coctus, permanet tanquam lapis (*Pelag.*, libell. xv, n. 51, nomine Orasii). Sic et homo non coctus neque inflammatus, secundum quod de Joseph dictum est, Eloquium Domini inflammavit eum (*Psal.* CIV), mox in principio carnalis cogitationis dissolvitur.

2. Idem requisitus ab altero fratre dicente : Si peccavero, etiam in quocunque peccato, et con-

sumit me cogitatio mea, et arguit me, dicens : Quare peccasti? quid faciam? Respondit senex : Quacunque hora ceciderit homo in culpam, et dixerit ex corde : Domine Deus, peccavi, indulge mihi; mox cessabit cogitationis vel tristitiæ illa consumptio.

3. Dicebat autem abbas Pimenius de abbate Isidoro, quia solus ille se cognovisset (*Ruff.*, lib. III, n. 101). Nam quoties illi dicebat cogitatio sua : Quia magnus es, tunc et ipse respondebat sibi : Nunquid talis qualis Antonius, aut certe abbas Piamon, vel reliqui Patres qui Deo placuerunt? Quoties ergo hæc cogitabat, requiescebat. Quando vero inimicus, conturbans eum, suggererat ei desperationem et pœnam, dicens : Quoniam post hæc omnia iturus es ad tormenta, dixit ipse : Quia quamvis ego in tormenta mittar, tamen vos subtus me invenio.

4. Abbati Moysi frequenter apparuerunt spiritus maligni (*Ruff.*, l. III, n. 102), dicentes : Vicisti nos, et nihil tibi possumus facere; quoniam quoties per desperationem humiliare te volumus, exaltaris; quoties te exaltare, ita te humilias, ut nullus de nobis accedat ad te.

5. Cum quidam ad abbatem Sisoium frequenter talem sermonem requireret (*Ruff.*, l. III, n. 103), Quid faciam, Pater, quoniam cecidi? Ille respondit : Surge. Et surrexit. Et iterum se cecidisse professus est. Ait senex : Et iterum surge. Cum autem frater frequenter se cecidisse narraret, eodem senex utebatur sermone, exclamans : Non cesses surgendo, fili. Cui frater : Usquequo possum surgere, Pater, **C** explana. Ait senex : Quousque aut in bono opere, aut in malo deprehensus, occumbas. In quo enim opere deprehensus fuerit homo, judicabitur.

6. Item dixit : Qui laborat, et arbitratus se fuerit aliquid facere, recipit hic mercedem suam.

CAPUT XII.

Contra spiritum vanæ gloriæ.

1. Quidam frater requisivit abbatem Pimenium : Si melius esset, remotius, an cum aliis manere (*Ruff.*, l. III, n. 110)? Respondit senex : Homo si semetipsum reprehenderit, ubique potest persistere; si autem se magnificat, nusquam stat, sicut scriptum est : Qui se existimat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit (*Galat.* VI). Quidquid enim homini fecerit homo, ne exsultet in eo quia mox perdet illud.

2. Abbatem Macarium si quis cum timore velut sanctum virum voluisset audire, suspectus nullum penitus a se excipiebat responsum. Si quis vero, velut contemnens eum, talibus verbis compellaret : Abba Macari, quando eras camelarius et nitrum furabaris, nunquid non vapulabas a magistris, deprehensus in furto? libenter ei, quidquid requisisset, cum gaudio respondebat.

3. Abbas Nesteron, dum cum aliis ambularet fratribus in deserto, viderunt draconem, et fugerunt (*Pelag.*, libell. VIII, n. 12). Dicit ei unus ex eis : Et tu times, abba? Cui senex : Non timeo, illi, sed **670** oportuit me fugere : quia nisi fugissem, cogitationem vanæ gloriæ non vitassem.

4. Venit aliquando ad abbatem Zenonem in Syria A per gloriam accipit (*Ruff., l. xiii, n. 112; Pelag., libell. xv, num. 56*).
 aliquis frater Ægyptius, et cœpit cogitationes proprias accusare, præsentem senem (*Ruff., l. iii, n. 111*). Ille autem audiens hoc, admiratus dixit: Ægyptii quas habent virtutes celant, et vitia quæ non habent manifestant; Syri autem et Græci virtutes quas non habent prædicant, et vitia quæ habent abscondunt.

5. Quidam senex, cum venisset ad alium senem, dixit: Ego mortuus sum huius sæculo (*Ruff., l. ii, n. 116; Pelag., libell. xi, n. 38*). Cui ille alter: Ne contidas in te, donec egradiaris de corpore hoc. Nam etsi dici tu, Quia mortuus sum; diabolus tamen necdum mortuus est, cuius innumerabiles sunt malæ artes.

6. Abbas Sisois, cum sedens, præsentem fratre altero, factus esset in extasi, et altero audiente nesciens B suspirasset, cœpit pœnitere, ac dicere: Indulge mihi, frater, exposco; necdum enim me cognosco esse monachum, quia audiente altero suspiravi. Quoties autem in oratione senex idem stans manus suas erexit ad cœlum, cito deponebat manus, propterea, si alter præsens esset, ne hoc ipsum illi pro laude constaret.

7. Quidam senex habitabat in inferioribus partibus Ægypti, et sedebat quiescens (*Ruff., lib. iii, n. 118; Joannes, libell. iv, n. 35*). Unus autem sæcularis religiosus ministrabat ei. Contigit autem ut filius sæcularis infirmaretur. Multis ergo precibus postulabat senem, ut veniret ad domum suam, et faceret orationem pro infante. Exurgens vero senex, ambulabat cum eo. Ille autem præcessit, et ingressus in domum suam, dixit: Venite in occursum anachoretæ. Quos cum senex vidisset a longo egressos cum lampadibus, sensit quod ad se venirent; et statim despolians se vestimenta sua misit in fluvium, et cœpit lavare stans nudus. Ille autem qui ministrabat ei, videns hæc erubuit. Et rogabat homines, dicens: Revertimini, senex enim noster sensum perdidit. Et veniens ad eum, ait illi: Abba, quid est hoc quod fecisti? Omnes enim qui te viderunt dixerunt: Quia dæmonium habet senex. Cui ille: Ego vero volebam hoc audire.

8. Item alia vice volebat eum aliquis videre ex iudicibus, et præcesserunt clerici, dicentes ei: Abba, præpara te, quoniam iudex audiens opera tua veniet ad te, benedici cupiens a te (*Pelag., libell. viii, n. 18, nomine Simonis*). Ille autem dixit: Ita faciam, ego præparabo me. Vestitus ergo lebetone (1) sup, et tollens panem et caseum in manibus, adacendit in portam, et divaricatis pedibus sedens, cœpit manducare. Veniens autem eum officio suo iudex, et videns eum, dixit: Iste est anachoreta de quo talia audiebamus? Et contemnens eum, ita discessit.

CAPUT XIII.

Contra spiritum superbiæ.

1. Quidam senex dixit: Qui ab hominibus amplius honoratur aut laudatur, non parvum damnum patitur; qui autem ab hominibus non honoratur, desu-

per gloriam accipit (*Ruff., l. xiii, n. 112; Pelag., libell. xv, num. 56*).

2. Item dixit: Fieri non potest ut simul herba nascatur et semen; ita impossibile est ut laudem et gloriam habentes sæcularium, simul et fructum faciamus cœlestem (*Ruff., l. iii, n. 113; Pelag., libell. viii, n. 20, nomine Syncreticæ*).

3. Item dixit (*Ruff., l. iii, n. 115; Pelag., libell. xv, n. 54*): Quando cogitatio superbiæ, vel certe vanæ gloriæ te impugnat, perscrutare teipsum, si omnia mandata Dei servasti, si inimicos diligis, si gaudes de gloria inimici tui, et contristaris in dejectione ejus; si apud te habes, quoniam servus inutilis es, et quod plus omnibus hominibus sis peccator; et neque tunc tam grande aliquid sapias, tanquam aliquid boni feceris, sciens quod elata cogitatio illa omnia bona dissolvit.

4. Dixit senex quidam (*Pelag., libell. xv, num. 55*): Non apponas cor tuum adversus fratrem tuum, dicens: Quomodo tu amplius sobrius es quam ille, et continentior? sed subditus esto gratiæ Dei in spiritu paupertatis, et per charitatem non fictam, ne spiritu exaltationis perdas laborem tuum.

5. Item dixit senex: Quantuncunque enim se deposuerit homo in humilitate, tantum quoque proficit in altum (*Ruff., lib. iii, n. 171; Pelag., libell. xv, n. 77*). Sicut enim superbia, si ascenderit in cœlum, usque ad infernum deducitur; ita et humilitas, si descenderit ad infernum, tunc exaltabitur usque ad cœlum.

6. Abbas Macarius, dum diluculo palmarum folia portans ad cellam suam revertetur, occurrit ei diabolus cum falce præacuta, volens eum percutere, et non valetbat (*Ruff., l. ii, n. 124; Pelag., libell. xv, n. 26*). Qui exclamans, ait: Magnam vim a te patior, Macari, qui cum te cupio nocere, non valeo; dum quæcunque tu facis, ego magis exsuperem. Tu ergo interdum jejunas, ego nunquam ullo cibo reficior. Tu sæpe vigilas, me vero nunquam sopor oppressit, sed una re me vincis ipse, fateor. Cumque ab eo rem ipsam Macarius requisisset, ait: Humilitas tua sola me vincit. Hæc dicente inimico, et extendente beato Macario manus suas ad orationem, spiritus invidus inter auras evanuit.

7. Quidam ex Patribus dicebat: Omnis labor sine humilitate vanus est (*Ruff., l. iii, n. 126*). Humilitas enim præcursor est charitatis. Sicut Joannes præcursor erat Jesu, omnes trahens 671 ad eum: ita et humilitas attrahit ad charitatem, id est, ad ipsum Deum, quia Deus charitas est.

8. Quidam frater requisivit a seno: Quid est humilitas? Cui senex: Arbor est vitæ, in altum exarscens (*Pelag., libell. xv, nomine Hyperichii*).

9. Item dixit: Terra, in qua Deus dixit tibi sacrificium offerre, humilitas est (*Pelag., libell. xv, n. 31 nomine Pastoris*).

10. Iterum requisitus senex quidam: Quomodo potest anima humilitatem adipsæ? Respondit: Si tantummodo mala homo consideret. Dicebat autem,

Quia perfectio hominis est humilitas (*Ruff., l. III, A n. 80*). Ita et nos per Dei dispensationem tegimen accipimus, ut ea quæ operamur bona, non valeamus intendere, ne nos ipsi beatificantes, possimus extollere, et mercedem propriam amittamus. Nam et quod hoc quando relinquimur in sordidis cogitationibus, necesse est ut hoc tantummodo prævideamus, ut nos ipsos et nostram sententiam condemnemus; et ea quæ sunt in nobis sordida, illud parvum bonum opus nostrum in nobis obsecrent. Nunquam enim homo bonus est, etiam si bonus esse desideret, nisi Deus habitaverit in ipso, quia nemo bonus nisi solus Deus (*Luc. XVIII*). Oportet autem ut nos ipsos semper veraciter incusemus. Quando enim se quisque non reprehendit, mercedem propriam amittit.

11. Dixit abbas Moteis: Humilitas nec ipsa irascitur, nec alios irasci permittit.

12. Item dixit: Humilitas est, si quando peccaverit in te frater tuus, antequam poenitent, indulseris ei (*Pelag., libell. xv, n. 60*)

CAPUT XIV.

Quod perfecti viri, quamvis possint, nolunt miracula facere, ne extollantur.

1. Abbas Joseph, dum cum aliis fratribus ad abbatem Pimenium veniret (*Ruff., l. III, n. 168; Joan., libell. II, n. 10*), quidam ex parentibus prædicti senis Pimenii attulit infantem, cujus facies per arreptionem diaboli fuerat depravata; et sedens pater ejus cum eo foris monasterium, plorabat. Cum autem unus senex ad vocem flentis egressus esset, et interrogaret eum cur ploraret, ille respondit: Parens sum istius Pimenii, et ob hoc veni, ut videret infantem hunc. Vides, domine, quæ huic infanti per Satanam contigerit tentatio. Timuimus enim usque nunc illum huc offerre, quia non vult nos videre. Et nunc si cognoverit quod hic ego sum, cum confusione ejiciet me. Ego autem vos videns, Patres, qui modo ad eum venistis, præsumpsi venire huc. Quomodo ergo vis, vade et miserere mei, abba; et tolle infantem istum, et defer intus tecum, ut oret pro me. Quem cum senex tulisset, et ingressus fuisset in cellam, sapienti consilio usus, non illum obtulit primo abbati Pimenio, sed minoribus Patribus, et dicebat: Signate infantem, fratres, facientes orationem, rogans per singulos senes. Et post omnes detulit illum Pimenio. At ille volebat eum nec aspicere. Cum autem rogarent eum ut sicut omnes, sic et ipse oraret, ingemuit, et surgens oravit, dicens: Deus, sana facturam tuam, ne dominetur ei inimicus. Et signavit infantem, et mox sanus est patri redditus.

2. Cum quidam sæcularis in ecclesiam veniens ab immundo spiritu teneretur, et omnes orationem fecissent, nullatenus spiritus immundus egrediebatur ab eo (*Ruff., l. II, n. 121; Joan., libell. II, n. 4*). Dicunt ergo inter se fratres: Quid possumus huic spiritui facere? nemo illum potest excutere, nisi abbas Besarion; sed si hoc dixerimus, ille nec ad ecclesiam acquiescit venire. Sed faciamus taliter: quando ad ecclesiam ante omnes solet venire, hunc qui patitur faciamus sedere, et postea dicamus: Abba, abba, suscita hunc dormientem. Fecerunt ergo ita. Et veniente abbate Besarione, steterunt omnes in oratione, et dicunt ei: Abba, suscita istum qui dormit. Ille autem dixit: Surge, et egredere foras. Et mox egressus est ab eo spiritus immundus, et sanus factus est ex illa hora.

CAPUT XV.

Quod utiliter aliquoties in sordidis cogitationibus relinquimur, ne extollamur.

1. Sæpe dicebat beatus Antonius: Nisi pistior velaret oculos animalis, mercedem suam recipiens, ipse consumeret (*Ruffin., l. III, n. 128; Pelag., libell. xv,*

B oraret, venit ad eum vox, dicens: Antonii, necdum pervenisti ad mensuram coriarii, qui est in Alexandria (*Ruff., l. IV, n. 150*). Quo audito, senex consurgens mane, arrepto baculo in civitatem festinus pervenit. Cumque ad designatum hominem pervenisset, et ingressus fuisset, ille viso tanto viro obstupuit. Cui dixit senex: Refer mihi opera tua, quia propter te, relicto deserto, huc veni. Qui respondens, ait: Nescio me aliquando aliquid boni perpetrasse, unde ex cubili proprio mane consurgens, antequam in opera meo resideam, dico quod omnis hæc civitas a minore usque ad majorem, ingreditur in regnum Dei propter justitias suas, ego autem solus propter peccata mea poenam sempiternam ingrediar. Quod verbum mane, et antequam quiescam aëro, ex cordis mei sentio veritate. Quod audiens beatus Antonius, respondit: In veritate, filii, sicut bonus artifex sedens in domo tua, **672** cumque requie regnum Dei adeptus es: ego autem velut sine discretionem omne tempus meum in solitudine conversatus, necdum verbi tui assumpsi mensuram.

3. Quidam frater requisivit abbatem Pimenium, dicens (*Ruff., lib. III, n. 131*): Quid est, Pater, quod Apostolus dicit: Omnia munda mundis? At ille dixit: Si quis ad hunc sermonem pervenire potuerit, ut eum intelligat, videbit se minorem esse totius creaturæ. Cui frater: Et quomodo me possum videre minorem ab eo qui homicida est? Respondit senex: Si potuerit homo ad sermonem hunc Apostoli pervenire, et viderit hominem qui forte alium occidit, dicit in semetipso: Ille quidem hoc solum peccatum fecit, ego autem omni hora homicidium committo, meipsum interficiens. Et cum frater requireret quomodo hoc posset fieri, respondit senex: Hæc sola hominis justitia est, ut semper semetipsum reprehendat; et tunc justificabitur, cum sua peccata condemnat.

4. Quidam frater dixit ad senem: Cogitatio mea dicit mihi, Bonus sum. Respondit ei senex: Qui non videt peccata sua, semper ille in bonis esse se credit; qui autem videt illa, cogitationes illi suadere non possunt quod in bonis sit; scit enim quod videt. Opus ergo est laborare multum, ut se quisque consideret; nam negligentia, ignaviaque, et relaxatio excæcant oculos cordis nostri.

5. Quidam frater dixit abbati Pimenio : Cogitationes meae non permittunt me peccata mea respicere, sed Patres mei cogunt me cogitare peccata. Respondit abbas Pimenion, de abbate Isidoro referens, et dicens : Dum plangeret abbas Isidorus in cella sua, et discipulus ejus in alia cella sederet, contigit ut illa hora idem discipulus ad illum veniret, qua ille plangebatur, et requisivit eum, dicens : Quid plangis, Pater? At ille respondit : Peccata mea plango, filii. Iterum dicit ei : Non habes peccata, abba. Dicit ei senex : O filii, si peccata mea Deus manifestaret hominibus nec tres, nec quatuor sufficerent, sed nec plures.

CAPUT XVI.

Quomodo vitetur detractio.

1. Quidam frater requisivit abbatem Pimenium, dicens : Quomodo potest homo vitare, ne loquatur male proximo suo (*Ruff.*, l. III, n. 133)? Respondit senex : Ego et proximus meus duae imagines sumus. Cum ergo meam imaginem reprehendero, invenitur imago fratris mei apud me venerabilis; quando autem meam laudavero, tunc fratris mei imaginem pravam respicio. Tunc ergo alii non detraho, si semper meipsum reprehendo; quia magnum virum despicit, qui seipsum non considerat.

2. Dicebat quidam Patrum : Quidquid habes odio, alii ne facias (*Ruff.*, l. III, n. 153; *Pelag.*, libell. I, num. 21). Si odis qui tibi male loquitur, neque tu male loquaris de alio. Si odio habes qui tibi facit calumniam, neque calumniam tu alicui facias. Si odio habes qui te in contemptu ducit, aut injuriis appetit, aut aufert quod tuum est, aut aliquid tale facit, nihil horum facias alicui. Qui autem hoc verbum custodire potest, sufficit ei ad salutem.

3. Unus ex sanctis Patribus videns alium negligentem, flevit amare, dicens : Vae mihi, quia quomodo hodie iste peccat, sic et ego crastino. Et monebat discipulum suum, dicens : Quamvis aliquis graviter praesente te peccaverit, ne condemnes eum; sed sic apud te sit, tanquam tu plus eo pecces, quamvis ille saecularis sit, nisi forte Deum blasphemaverit, quod est haereticorum.

4. Quidam nomine Timotheus anachoreta, negligentem quemdam fratrem audiens, interroganti abbati quid illi fratri faceret, dedit consilium ut eum expelleret (*Ruff.*, l. II, n. 140). Cum ergo ille expulsus esset, tentatio venit super Timotheum. Et cum imploraret in conspectu Dei, et diceret : Peccavi, miserere mei; venit ad eum vox, dicens : Timothee, ideo tibi hoc evenit, quia fratrem tuum in tempore tentationis suae despexisti.

CAPUT XVII.

De voluntate proximi facienda.

1. Frater quidam requisivit abbatem Pimenion, dicens : Quid est fides? Cui senex : In charitate et humilitate semper vivere et facere bonum proximo suo.

2. Abbas Theodorus cum de opere manuum animaeque loqueretur, dicit ad eum frater : Explana nobis

A opus animae, abba, et opera manuum. Cui senex : Omnia quaecunque pro mandato Dei facimus, in operibus animae reputanda sunt; quae vero pro nostra agimus utilitate vel commodo, haec omnia opera manuum esse noscuntur.

3. Abbas Apollo, si quis de fratribus eum in suo requisisset opere et labore, mox pergebat cum omni laetitia, dicens : Ego cum rege meo Christo vado hodie operari pro anima mea. Haec est enim merces, quae animae reputatur.

CAPUT XVIII.

De refutatione propriae voluntatis.

1. Quidam anachoreta sedebat juxta coenobium, multas virtutes faciens (*Ruff.*, l. III, n. 150; *Pelag.*, libell. XIII, n. 8). Et cum venissent ad illum aliqui monachi de coenobio, compulerunt eum non consueta hora manducare. Et post hoc dixerunt ei fratres : Contristatus es, abba, aliquid, quia hodie contra consuetudinem fecisti? Quibus ille respondit : Tunc est mihi tribulatio, quando propriam fecero voluntatem.

2. Quidam frater veniens in Scythi, ut videret abbatem Arsenium postulabat. Cumque alii fratres ei, ut paululum requiesceret, suaderent, respondit : Non manduco panem, nisi illum videre meruero. Tunc unus ex fratribus ipsum duxit ad abbatem Arsenium, pulsatoque ostio cellulae, introduxit eum. Deinde suscepti, et oratione facta, considerunt. Cum autem beatus taceret Arsenius, ille, qui fratrem adduxerat, ait : Ego discedo. Sed et is qui ex magno desiderio venerat, videns quia nihil ei locutus fuisset abbas Arsenius, praerecundia tacitus sedens, dixit : Et ego quoque tecum, frater, abscedo. Ac sic uterque discesserunt. Postulabat autem ut etiam ad abbatem Moysen, qui ex latronibus conversus fuerat, deduceretur. A quo susceptus, facta charitate dimissus est. Frater autem qui ad utrosque ipsum duxerat, dixit illi : Ecce utrosque quos postulabas vidisti. quis tibi plus ex ambobus placet? At ille ait : Mihi interea hic melior videtur, qui nos utroque et bene suscepit, et bene pavit. Quo sermone comperto, unus ex Patribus ad Dominum oravit, dicens : Domine, hanc mihi rem precor ostende, quia unus propter nomen tuum omnes homines videre aut appellare refugit, alter vero omnibus propter nomen tuum communis est. Et ecce, in extasi duae illi naves per fluvium ostensae sunt : et in una quidem vidit Spiritum sanctum cum silentio et requie, una cum abbate Arsenio navigantem; in altera vero navi vidit abbatem Moysen et angelos Dei, mel et favum in os et in dentes ejus inserentes.

CAPUT XIX.

De obsequiis infirmantium, vel infirmitate ipsa.

1. Quidam frater requisivit senes, dicens (*Pelag.*, libell. XVII, num. 18) : Si duo fratres in una sunt cella, et ille quidem unus sex diebus integris jejunat, ille autem alter infirmitati facit obsequium; cujus ergo opus majus est apud Deum? Respondit senex -

Si ille qui jejunat sex dies, per nares se suspenderit, non erit similis illi alteri in conspectu Dei.

2. Joannes minor Thebæus, discipulus abbatis Ammonis, duodecim annis ipsi seni infirmanti fecit obsequium; senex tamen cum vidisset eum laborantem, nunquam illi sermonem blandum aut placitum locutus est (*R. ff., lib. III, n. 155; Pelag., libell. XVI, n. 4*). Cum autem de hoc mundo transiret, sedentibus aliis senibus, tenuit manus ejus, et dixit ei tertio: Salveris, salveris, salveris. Et tradidit illum senibus, dicens: Ille non homo, sed angelus est, qui tot annis mihi infirmanti serviens, nec bonum sermonem audiens, fecit tamen obsequium cum magna patientia.

3. Plures igitur diversis laborantes necessitatibus convenerunt fratres ad sanctum Antonium (*Pallad., c. 26*), inter quos et Eulogius (2) quidam monachus Alexandrinus, cum alioqui elephantico morbo cruciabatur, quos illuc propter hujusmodi causam venisse memorabant. Hic Eulogius scholasticus (3) erat, sæcularibus litteris eruditus. Qui immortalitatis desiderio captus, huic mundo renuntiaverat: divisisque rebus suis omnibus atque dispersis, parum aliquid pecuniarum reliquerat sibi; quibus quia per se operari non poterat, uteretur. Cum igitur eum quædam animi defectio fatigaret, et neque cum multis in monasterio degere, neque solitariam vitam posset ferre patienter, reperit quemdam publice in platea jacentem, ita invaliditudine illa, quam superius dixi, impletum, ut sine pedibus et manibus videretur: cui lingua tantummodo immunis a tantis cruciatibus erat, qua magis posset ab intuentibus malorum suorum remedium promereri. Cumque eum assistens vidisset Eulogius, oratione facta ad Deum, et facta quadam cum Domino pactione, his allocutus est verbis: Domine, inquit, Deus, in tuo nomine suscipio istum tam immani valetudine præpeditum, ut propter istum possim et ipse salvari. Adsis ergo mihi, Jesu Christe, atque patientiam in tali ministerio largiaris. Moxque ad jacentem illum ait: Vis frater, suscipio te in domo mea, et quacunque poterò ratione, sustento? Cumque hæc ille libenter amplecti, si dignaretur, se diceret: Vadam ergo, inquit, et asinum quo veharis adducam. Cui vehementer exsultans consensit ægrotus. Idque mox fecit Eulogius, et memoratum ad hospitium suum sine dilatione transvexit. Per quindecim igitur annos jugi curatione et perpetua ei sollicitudine serviebat: per quem omne tempus et ille, cui tantum deferebatur obsequium, cum gratiarum actione cuncta tolerabat, et Eulogii manibus et medicamentis, cibisque et balneis, prout competebat valetudini, curabatur. Post quindecim vero annos instinctu dæmonis, supradictus ægrotus immemor tot laborum Eulogii, tantorumque meritorum cœpit ab eo velle discedere, multisque injuriis atque opprobriis increpare eum, dicens: Fugitive (4), qui propriam domum devorasti, furatusque es alienam substantiam, in me occasionem salutis tuæ reperisse te credis? Eulogius autem rogabat eum, et satisfac-

ciens animo ejus, dicebat: Noli, mi domine, talia loqui, sed dic potius quid te contristaverim, et emendo. Elephantiosus autem cum furore dicebat: Vade, nolo istas adulationes tuas; projice me in publicum, refrigeratione tua non egeo. Eulogius autem, Obscuro te, inquit, placare: aut quid te, inquit, contristaverim, venerande senex, edicito. Elephantiosus autem asperior in furore, dicebat ad eum: Jam frauduentas irrisiones tuas non fero, adulationes et subsannationes tuas non tolero. Nec mihi hæc æfida parcaque vita jucunda est, volo carnis saturari. Cumque ei exhibitæ a viro patientissimo Eulogio carnes fuissent, cœpit iterum proclamare: Non potes, inquit, meæ satisfacere voluntati, neque tecum solitarius habitare prævaleo: populum videre, ad publicum ire desidero. Dicit ei Eulogius: Ego adduco tibi multitudinem fratrum. Rursus ferocior ac pene blasphemus ægrotus: Nec, inquit, faciem tuam videre volo, et adducis mihi similes tuos, solius panis devoratores; concutiensque semetipsum, inquieta voce clamat, dicens: Hic esse nolo, ad publicum ire desidero. O violentia! In eum locum me projice unde me sustulisti. Tanta ergo erat ejus insania, adeoque sensus ejus infirmi, quodammodo et mores [*forte, humores*] perverterat dæmon, ut et laqueo se forte suspendisset, si manus, per quas hoc facere posset habuisset. Ad monachos itaque vicinos pergit Eulogius, ita dicens eis: Quid faciam, quia elephantiosus iste penitus desperare me fecit? Dicunt ei: Quam ob causam? Respondit eis: Quia dura sunt quæ mihi conatur imponere, et quid agam ignoro: projiciamne eum? Sed aliter Deo dexteram dedi, de hoc satis vereor. Non projiciam eum; sed tot ac tanta iterum dierum ac noctium mala ferre non possum; quid de ipso igitur a me fiat, ignoro. Ad quem illi his verbis loquuntur: Dum adhuc vivit et superest Magnus ille, sic enim vocabatur, Antonius, ascende ad eum, ægrumque navi impositum, in monasterium ejus defer, exspectans ibi donec speluncam suam egressus adveniat. Quem cum videris, referes ista quæ pateris, atque ab eo consilium postulabis; quidquid tibi super hoc dixerit, facies, et ejus monitionibus acquiesces, sciens a Deo juberi tibi quod ille præceperit. Mox igitur sermonibus fratrum libenter instructus, supradictum ægrum blandis precibus superans, littorali naviculæ imposuit; sustulitque de civitate per noctem, et ad discipulorum sancti Antonii habitaculum duxit. Evenit autem ut alio die vespertinis horis superveniret illuc beatus Antonius, referente mihi Cronio quod chlamyde ex pellibus facta indutus adveniret. Solebat autem veniens ad monasterium fratrum vocare ex ipsis Macarium, eumque his verbis interrogare: Venerunt adhuc aliqui fratres? Et illo venisse dicebat. De Ægypto, inquit, sunt, an de Jerosolyma? Hoc autem signum ab his jusserat dari, ut quoties aliqui non satis digni colloquio ipsius venirent, advenisse Ægyptii dicerentur; quoties autem sancti quidam et spirituales viderentur viri, venisse de Jerosolyma nuntiarentur. Tunc ergo veniens juxta

consuetudinem suam, cum interrogaret utrum Jerosolymitæ illic fratres essent, an Ægyptii, respondit Macarius, dicens: Ex utroque illic quosdam genere vidisse se. Cum autem dixisset illi sanctus Antonius: Fac illis lætitiã, et sumant cibum, et una cum eis, oratione completa, jubebantur discedere: ac verò cum Jerosolymitas venisse didicisset, per totam noctem cum eis sedens, ea illis quæ salutem eorum proficerent loquebatur. Memorata igitur nocte eum con-sedissee referebant, et unumquemque ad se de his qui convenerant, evocasse. Cumque a nullo quis illuc Eulogius vocaretur, audisset, ipse in tenebris propria voce sua illum ter nomine vocavit. Cui cum supra-dictus scholasticus non responderet, putans quod alter aliquis Eulogius vocaretur, dicit ei rursus: Te voco, Eulogi, qui ab Alexandria civitate venisti. Dicit ei Eulogius: Quid, quæso, jubes? Et Antonius, Quid, inquit, huc venisti? Respondit Eulogius, dicens: Qui tibi nomen meum revelare dignatus est, ipse etiam ad adventum meum causam procul dubio revelavit. Tunc ille: Quare, inquit, veneris scio, sed ante omnes hos fratres, ut omnes audiant, refer. Jussus igitur a magno Antonio servus Christi Eulo-gius, retulit ante omnes: Istum elephantiosum in platea publica reperi projectum, cujus curam nullus hominum gerebat; et promisi Deo ut deservirem ægritudini ejus quomodo possem, et ego per illum, et ille per me salvaretur. Ex quo autem pariter sumus, quintus decimus annus est, sicut et vestræ sanctitati credo omnia revelata. Quia igitur post plu-rimos annos cum a me nihil mali pertulerit, variis me procellis ac tempestatibus vexat, ob quod et ego ipsum a me projicere cogitavi, propterea ad sancti-tatem tuam veni, ut quid ex hoc faciam digneris me tuis edocere consiliis, et orationibus adjuvare. Pes-simis enim motibus totus fatigor et crucior. **675** Cui hæc tunc Antonius severa atque iracunda voce respondit: Tu illum a te projecis, Eulogi? sed ille eum non projicit, qui eum a se factum esse cogno-scit. Projicis eum? meliorem te inveniet, et eligit Deus qui colligat destitutum. Cumque perterritus ad hæc Eulogius verba tacuisset, relicto rursus sanctus Antonius Eulogio, cœpit ægrotum propriis sermoni-bus verberare, et hæc ad eum cum clamore maximo loqui: Elephantiose, cœno et luto horride, nec terra digne nec cœlo, non desinis injuriam Dei vociferari? Nescis quod qui ministrat tibi Christus est? Quem-admodum ausus es contra Christum talia loqui? Nam propter Christum se iste servitio tali et obse-quiis subjugavit, quem et ipsam mordaci sermone laceratum reliquit. Conversisque verbis ad alios fra-tres, ad unumquemque ita, ut ratio singulorum exige-bat, locutus, rursus ad Eulogium et ad ægrotum redit, dicitque eis: Ne quis vestrum, o filii, quo-quam se vertat, neuter ab altero separatur, sed ad cellam vestram, in qua per tantum tempus vixistis, redite in pace, omnem tristitiam deponentes. Jam tunc enim ad vos Dominus Deus mittet; nam tenta-

¹ Idem in Vita Antonii, c. 38.

tio ista accidit vobis, quia ad finem vite ambo venistis, etiam uterque vestrum merebitur coronari. Nihil ergo aliter feceritis, ne si forte angelus veniens, vos in eo quem dixi loco invenire non possit, utrique coronis fraudemini. Qui cum ad cellam suam velociter redeundo redintegrata pace venissent, intra quadraginta dies Eulogius prior oblit, et post aliquot dies supradictus defecit ægrotus, animo vehe-menter incolumis. Cronius autem cum plurimum temporis in Thebaidis fuisset locis, ad monasteria Alexandrina descendit; evenitque ut ad illum occur-teret diem, qui unius quidem quadragesimus, alte-rius autem tertius celebratus tunc a fratribus dice-batur. Cum igitur Cronius hoc audisset, obstupuit; sumptoque Evangelio sancto, atque in medio fratrum posito, cum sacramento ipsis per ordinem cuncta exposuit, dicens: Horum omnium quæ commemoravi, interpretes ipse fui sermonum, eo quod Græce loqui sanctus Antonius nesciebat. Ego autem utramque lin-guam noveram, atque inter ipsos loquebar, illis qui-dem Græco, isti autem Ægyptio ore respondens.

4. Hoc quoque Cronius ipse nobis referebat, quod ei sanctus Antonius, in illa ipsa nocte qua be-tum Eulogium dimisit, dixisset quia per totum an-num deprecatus fuisset, ut ostenderentur ei per re-velationem loca peccatorum atque justorum. Et se vidisse dicebat procerum quemdam usque ad nubes gigantem, tetri coloris, extensas habentem ad cælum manus, atque infra pedes ipsius lacum ad speciem maris fusum, ubi tanquam aves inquietas animas vo-lantes vidit Antonius: et illæ quidem quæcunque supra ipsius manus caputque volabant conservaban-tur; quæcunque autem sub manibus ipsius repertæ fuissent, mergebantur in lacum. Vocem autem tunc talem sibi venisse referebat: Has omnes animas, quas volantes vides, scias animas esse justorum, quæ in paradisi habitatione requiescunt; illæ autem ani-mæ alie ad inferna mittuntur, quod patiuntur qui-cunque carnali obedierint voluntati, et quicunque hacundiam retinentes, reddere malis paria tenta-verint.

5. Referebant autem nobis tantum Cronius quam san-ctus Hierax, atque alii plures vicini fratrum, ista que dicam. Quidam senex dixit: Quia si scit monachus esse aliquem, apud quem proficere posset, sed ne-cessaria corporis cum labore habet, et propterea non vadit ad eum, hujusmodi monachus non credit esse Deum.

6. Dixit quidam senex: Qui vult eremum habi-tare, debet esse doctor, non qui doctrina egeat, ne detrimentum sustinere videatur (*Pelag., libell. x, num. 90*).

CAPUT XX.

Quod infirmitas corporis prosit animæ.

1. Magnus quidam senex infirmanti discipulo suo dixit: Ne contristeris, fili, ex infirmitate vel plagâ corporis tui (*Ruff., lib. iii, n. 157; Pelag., libell. vii, n. 16, nomine Syncliticæ*). Summa enim religio est

ut in infirmitate quis gratias agat Deo. Si ferrum es, per ignem amittis æruginem; si vero aurum es, per ignem probatus, a magnis ad majora procedis. Ne anxieris ergo, frater; si enim te Deus vult in corpore torqueri, tu quis es qui ejus voluntati resistas aut moleste feras? Sustine ergo, et roga Deum, ut quæ ipse vult, illa concedat.

2. Quidam senex cum frequenter infirmaretur corpore et langueret, contigit ut uno anno nulla eum ægrotatio contingeret; et propterea febat et graviter ferebat, dicens: Reliquisti me, Domine, et moluisti me præsentem hoc anno visitare (*Ruff., lib. III, num. 158; Pelag., libell. VII, num. 41*).

CAPUT XXI.

De timore Dei.

1. Abbas Piemon requisitus a fratre quemadmodum anima resisteret, et timere Deum non vult. Et respondit senex: Anima quidem vult timere Deum, sed **678** necesse tempus est. Timor enim Domini, magna perfectio est.

2. Quidam frater a senè requisivit, dicens: Quomodo timor Dei venit in animam? Et ait senex: Si quis prius humilitatem possederit, ut neminem judicet vel condemnet, vel largitor sit eleemosynarum, et ut nihil habeat, tunc venit timor Dei in animam (*Pelag., libell. I, num. 19*).

3. Dixit senex: Timor, et humilitas, et egestas actualium moneant in te (*Pelag., libell. I, num. 20*).

4. Frater quidam interrogavit senem, dicens: Unde est, abba, cor meum durum, et non timet Deum (*Pelag., libell. III, n. 22; Append. Mart., n. 22*)? Dixit ei senex: Puto quod si homo teneat increpationem in corde suo, possideat timorem Domini. Dixit ei frater: Quid est increpatione? Ait senex: ut in omni re increpet homo animam suam, dicendo ei: Memor esto, quoniam oportet te Deo occurrere. Dicit autem et ille: Quid ego volui cum homine? Existimo autem quia si quis in his permanet, venit ei timor Dei.

CAPUT XXII.

De Pœnitentia.

1. Requisivit quidam frater abbatem Pimenium, dicens: Quid est pœnitentia? Cui senex respondit: Pœnitentia peccatorum est, ulterius non peccare. Hæc enim vox ad hominem semper clamat usque ad ultimam respirationem: Hodie convertimini, ne vobis repentina mors tanquam fur superveniat.

2. Abbas Pimenius dixit cum gemitu: Omnes virtutes ingressæ sunt in cellam meam, præter unam virtutem, et ex ejus labore sicut homo (*Append. Mart., n. 59*). Interrogaverunt eum fratres: Quæ est ista virtus, abba? Respondit senex: ut semper seipsum reprehendat homo

CAPUT XXIII.

Quod per pœnitentiam uno die potest homo reconciliari Deo.

1. Quidam ex Patribus de aliquo referebat episcopo, eo quod audisset duos ex plebe sua viros esse nimis impuritatis, et adulteros (*Ruff., lib. III, n. 166*;

Joan., libell. I, n. 16). Rogavit ergo Deum, ut si ita esset, agnosceret. Cum ergo post oblationem consecratam unusquisque ad comunionem accederet, per singulorum facies intelligebat et animos. Peccatorum enim facies nigras inspiciebat ut carbones, et oculos sanguine repletos; alios vero vidit clara facie, et vestibus albis indutos. Cum autem corpus Domini suscepissent, in quorundam vulvibus lumen, in quorundam vero flamma videbatur. Ut autem agnosceret de illis, quorum crimen audierat, comunionem illis porrexit: et vidit unum ex illis clara facie et honorabili, albisque vestibus circumdatum; alterum vero nigrum, et horribili vultu. Et postquam divini mysterii gratiam susceperunt, unus lux quædam illuminavit, alterum autem quasi flamma succendit. Oravit ergo episcopus Deum de singulis quæ ostensa fuerant se edoceri. Astans autem angelus Domini, dixit ad eum: Omnia quæ de istis audisti, vera sunt. Sed ille unus in sordibus suis adhuc permanet, et in voluntate peccandi, ideo illum nigra facie et flamma succendi vidisti. Ille autem alter similis illi quidem erat, sicut audieras; sed ideo illum clara facie illustrari vidisti, quia recordatus eorum quæ prius fecerat, et abrenuntians illis malis operibus, cum lacrymis et gemitibus Dei misericordiam postulabat, promittens ut si præterita illi fuissent dimissa peccata, ulterius ad eadem non rediret; et ideo prioribus criminibus deletis, ad hanc gratiam, quam vidisti, pervenit. Cum autem episcopus de gratia Dei miraretur, eo quod non solum de tormentis tam turpis vitæ hominem liberum statuerit, sed et tanto honore decoraverit, respondit angelus: Bene miraris, homo enim es. Nam Dominus noster ac vester, naturaliter bonus et humanus est cessantibus a peccatis, et pœnitentibus in confessione: quia non solum tormenta dimittit, sed et honore efficit dignos. Sic enim Deus dilexit homines, ut Unigenitum suum daret pro peccatoribus, et pro ipsis ad mortem destinaret (*Joan. III*). Qui ergo, cum inimici ejus essent, mori pro ipsis elegit, quanto magis miseretur eorum cum illius proprii sint? Hoc ergo scias, quod nulla peccata hominum Dei bonitatem vincunt, si tantummodo per pœnitentiam unusquisque quæ prius fecerat aboleverit mala. Misericors enim est Deus, et infirmitatem generis humani scit, et passionum fortitudinem, et diaboli virtutem vel malitiam, et cadentibus quidem hominibus in peccatum, tanquam filiis indulgens, exspectat emendationem; pœnitentibus vero tanquam languidis compatitur et miseretur: et mox solvens peccata eorum, justorum illis etiam præmia tribuit. Audiens autem episcopus, miratus est nimis, et glorificavit Deum, manifestans omnibus quæ facta sunt

2. Abbas Paulus Simplex habebat hanc gratiam, ut ingredienti in ecclesiam sedens aspiciens, ex ipsa facie eorum unuscujusque cogitationes, sive malæ, sive bonæ essent, sentiret (*Ruff., lib. III, n. 167; Pelag., libell. XVIII, num. 20*). Cum ergo aliquando venissent ad ecclesiam, vidit eos clara facie et

677 læto animo ingredi, et angelos eorum cum gaudio pariter cum ipsis. Unum autem vidit nigrum et nebulosum habentem corpus, et dæmones hinc atque inde trahentes eum ad se, misso freno in naribus ejus, et angelum sanctum ejus de longe sequentem, tristem. Beatus ergo Paulus cœpit flere amarissime et pectus suum tundere, sedens ante ecclesiam, propter eum quem talem aspexerat. Omnes autem alii senes videntes eum sic flentem, cœperunt rogare ut si quid in illis vidisset, manifestaret, aut cum illis ingrederetur in congregationem. Ille autem noluit ingredi, sed semper fiebat propter eum quem sic viderat. Post paululum autem, cum absoluta congregatione discederent, iterum omnium vultum circumspiciebat, si tales egrederentur quales ingressi sunt. Et vidit illum quem ante viderat nigrum et nebulosum, egressum clara facie et candido corpore, dæmones de longe sequentes eum; sanctum autem angelum ejus prope eum, hilarem et gaudentem super eum nimis. Tunc sanctus Paulus exurgens, cum gaudio vociferabatur, benedicens Dominum, ac dicens: O quanta misericordia et benignitas Dei est, quanta ejus miseria est! Et ascendens in altiorem locum, voce magna dicebat: Venite, et videte opera Dei: venite, et videte quemadmodum omnes homines salvos vult fieri, et ad agnitionem veritatis venire (I Tim. ii). Venite, adoremus eum, dicentes: Quia tu solus potes peccata dimittere. Cum autem omnes convenissent, exposuit eis Paulus quæ vidisset antequam ingrederetur in ecclesiam, et quæ postea; et petebat illum fratrem quem sic viderat, ut ei manifestaret cogitationes et actus suos, vel quemadmodum tantam commutationem illi Deus donasset. Ille vero ante omnes cœpit referre, dicens: Ego homo sum peccator, et multis temporibus semper fornicationi fui deditus: ingressus autem nunc in ecclesiam Dei, audiivi verba quæ locutus est Dominus per prophetam Isaiam, dicens (Isai. i): Mundi estote, et tollite malitias de animabus vestris ante conspectum oculorum meorum. Discite benefacere, quærite iudicium. Et si fuerint peccata vestra ut coccinum, ut nix dealbabuntur. Si volueritis et audieritis me, bona terræ comedetis. Ego vero fornicator compunctus in hoc sermone prophetæ, et ingemiscens intra pectus meum, dixi ad Dominum: Domine, tu es qui venisti salvare peccatores; hæc ergo quæ nunc per prophetam pronisisti opere comple in me indigno et peccatore. Ecce enim amodo profiteor tibi, et promitto ex toto corde, quia ulterius hoc malum non faciam, sed renuntio omni injustitiæ, et amodo tibi servio in conscientia munda. Ab hodie ergo, Domine, et ab hac hora suscipe me poenitentem, et adorantem te, et abrenuntiantem omnibus peccatis. Juravi et statui apud me, servare omnes justificationes tuas (Psal. cxviii). Sub hac sponsione egressus sum de ecclesia, statuens apud me nihil de prioribus peccatis ulterius facere. Quod cum audissent omnes, clamaverunt una voce ad Dominum, dicentes: Quam magna sunt

A opera tua, Domine! omnia in sapientia fecisti (Psal. ciii)

CAPUT XXIV.

Quod et in proposito poenitiæ si transeat homo, tamen suscipiatur.

1. Venit quidam frater ad abbatem Pimenium, dicens, quod grandem tribulationem passus esset. Dicit ei senex: Fuge de loco illo, quantum tribus diebus et tribus noctibus ambulare potes; et fac annum integrum, jejunans usque ad noctem. Cui ille: Si mortuus fuero antequam unus annus transeat, quid de me fiet? Dixit abbas Pimenius: Confido in Deum quia si tu cum tali proposito a me fueris egressus, ut hoc facias, etiam si mox mortuus fueris, cum desiderio bono suscipiatur poenitentia tua apud Deum.

B 2. Quidam frater sedebat in cella sua in Ægypto, in magna humilitate præcipuus, et habebat sororem in civitate meretricem, quæ multis animabus perditio fuerat (Ruff., l. iii, n. 217). Frequenter autem insultabant senes fratri illi, et vix potuerunt persuadere illi, ut veniret ad illam, quatenus per admonitionem ejus posset peccatum quod per eam fiebat evincere. Cum ergo venisset ad locum, quidam ex notis ejus videns eum, præcessit et nuntiavit illi, dicens: Ecce frater tuus venit ad te. Illa autem præ gaudio relictis amatoribus suis, quibus ministrabat, capite discooperto ad occurrendum fratri egressa est. Dum ergo tentaret eum amplecti, dixit ei: Soror mea charissima, parce animæ tuæ, quoniam propter te multi pereunt, et quemadmodum poteris sufferre amara illa et æterna tormenta? Illa autem contremiscens, dixit ad eum: Scis, frater, quia est mihi salus vel amodo? Cui ille: Si volueris, est salus. Illa autem jactans se ad pedes fratris, petebat ut eam secum duceret in desertum. Cui frater: Vade, cooperi caput tuum, et sequere me. Cui illa: Eamus. Oportet me enim deformari inter homines nudo capite deambulantem, quam in officinam peccati mei iterum ingredi. Dum vero pariter ambularent, monebat eam ad poenitentiam. Videns autem quia quidam **678** obviarent sibi, dixit ei: Quoniam non omnes sciunt quod soror mea es, parum de via secede, donec transeat. Et post, transgressis illis, vocavit eam, et dixit: Eamus, soror, viam nostram. Illa autem non respondente, perquirens invenit eam mortuam, et vestigia pedum ejus sanguine plena, erat enim discalceata. Cum autem senibus renuntiasset factum, contendebant inter se de salute ejus. Manifestavit autem Deus uni seni de ipsa, eo quod nulla cura fuit illi in itinere de corporali usu, sed vulnus proprium neglexit, et suspiravit in tam grandi perditione, ideo pro devotione cordis ejus suscepit Deus poenitentiam ejus.

CAPUT XXV.

De impugnatione dæmonum.

1. Quidam frater requisivit a seno, dicens: Cur, abba, a dæmonibus impugnamur? Respondit senex: Quoniam arma nostra abjecimus, id est, poeniten-

tiam, humilitatem, obedientiam, et penuriam (*Ruff.*, *lib. iii*, n. 173; *Pelag.*, *lib. xv*, num. 58).

2. Frater quidam abbatem Sisoium requisivit, dicens: Putas, abba, sic modo persequitur nos diabolus, sicut antiquos (*Ruff.*, *lib. iii*, n. 174; *Pelag.*, *libell. xv*, num. 45)? Respondit: Magis modo homines nostræ ætatis persequitur, quia appropinquant genera pœnarum, ubi ille cum legionibus suis angustatur, dum scit stagnum, ubi in igne et sulphure arsurus erit: ideo hominibus infestatur. Nec tamen infirmos quosque dignatur appetere, quos, ubi voluerit, cito subvertit; sed fortes magis ac magnos supplantare per diversa præcipitia aggreditur.

3. Abbas Pimenius requisivit abbatem Abraham: Quemadmodum nos dæmones impugnant (*Pelag.*, *libell. x*, num. 62)? Ait senex: Dæmones nobiscum non pugnant, quia voluntates eorum facimus; sed nostræ nobis voluntates dæmones facti sunt, et tribulant nos. Unde Apostolus: Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem, ut non quæcunque vultis, illa faciatis (*Galat. v*). Nam vis scire cum quibus dæmones pugnaverunt? cum abbate Moyse, et similibus ejus; nos autem voluntates cordis nostri impugnant

4. Quidam frater requisivit abbatem Achillem [*Al. Achilleum*]: Quemadmodum adversum nos possunt dæmones? Respondit senex: Per voluntates nostras. Et adjecit, dicens: Ligna Libani dixerunt: Quam grandia sumus et alta, et parvissimo ferramento incidimur. Nihil ergo ei demus ex nobis, et nos non poterit incidere. Venerunt ergo homines, et fecerunt in securi manubrium ex ipsis lignis, et ita incidunt. Ligna ergo sunt animæ; securis, diabolus; manubrium, voluntas nostra est. Per malas ergo voluntates nostras incidimur.

CAPUT XXVI.

Qualiter homo in se mortificare vitia potest.

1. Quidam frater requisivit abbatem Moysen, dicens: Quomodo potest se homo mortificare? Dixit ei senex: Nisi quis arbitratus fuerit se habere jam triennium in sepulcro, ad hunc sermonem pervenire non potest (*Pelag.*, *libell. x*, n. 65).

2. Abbas Pimenius dixit: Ille monachus potest tanquam mortuus huic sæculo esse, qui duas res horruerit, id est, carnis suæ requiem et vanam gloriam.

3. Senex quidam dixit: Tunc erit monachus liber ab omnibus, cum in opere tantum intentus est bono (*Ruff.*, *lib. iii*, n. 179). Quando enim bona opera exercet, veniens diabolus locum non invenit, et discedit: si autem malum opus exercet, veniens frequenter, et impugnat eum, et in deteriora subvertit.

4. Beatus Antonius monebat discipulum suum, dicens: Horre ventrem tuum, et necessitates hujus sæculi, et concupiscentiam malam, et honorem tanquam absens de hoc sæculo; et requiem possidebis.

CAPUT XXVII.

De perseverantia.

1. Abbas Antonius dixit: Monachus si paucis die-

bus laborat, et iterum relaxatur; et rursus laborat, et inde negligit; hic nihil agit, nec patientiæ perseverantiam possidebit.

2. Dixit senex: Quid est opus incipere artificium, si non discat perficere illud? Nihil est ergo quod incipitur, et non perficitur (*Append. Mart.*, n. 102).

CAPUT XXVIII.

De labore sanctorum.

1. Quidam senex dixit: Usque tunc caoret nomen, usquequo possideat Christum (*Ruff.*, *lib. iii*, n. 180). Qui autem semel illum adeptus fuerit, jam non periclitatur. Permittitur tamen laborare, ut rememorans tribulationem laboris, undique semetipsum custodiat, timens ne tantos labores amittat. Nam et filios Israël ideo Deus per desertum quadraginta annis circumduxit, ut rememorantes viæ tribulationem, nolent redire retrorsum.

2. Quidam frater requisivit senem: Quemadmodum laborant postulantes de remissione peccatorum? Respondit senex: Antequam perveniat in eos gratia quæ operetur pro labore ipsorum, ipsi pallidi et in labore sunt; super quos vero ex priori patientia jam gratia Christi pervenit, isti florent, et exsultant animæ eorum, et facies eorum clara est sicut sol, cum nubes non habet, et lucet; quando vero sol nube cooperitur, pallescit; sic et anima, quando passionem eam et tentationes obscurant. Quæ autem per gratiam Dei mundata est, ita fulget sicut scriptum est: Magna est gloria ejus in salutari tuo (*Psal. xx*).

3. Item dixit: Quamvis laborent hic sancti viri, tamen et aliquam requiem possident, quoniam liberi sunt a cogitationibus hujus mundi.

4. Quidam frater requisivit a sene, dicens: Quemadmodum nunc laborantes in conversationibus viri, non accipiunt gratiam sicut antiqui (*Ruff.*, *lib. iii*, n. 181; *Pelag.*, *libell. xvii*, num. 19)? Ait enim senex: Tunc erat charitas, et unusquisque proximum suum sursum trahebat; nunc vero postquam charitas refrignit, singuli proximos suos ad inferiora deducunt; et ideo gratiam Dei non merentur.

CAPUT XXIX.

De exhortatione doctrinæ.

1. Interroganti cuidam abbatem Pimenionem de duritia cordis, respondit senex, dicens: Natura aquæ mollis est, et lapidis dura; si autem frequenter aqua stillat super lapidem, stillando perforat illum. Sic et verbum Dei dulce et molle est, nostrum autem cor durum. Homo ergo audiens frequenter aut meditans verbum Dei, dat locum timori Dei ingredi in eum.

CAPUT XXX.

De curiositate vitanda.

1. Senex quidam dixit: Non oportet monachum requirere qualiter sit ille, aut quemadmodum ille: quia per interrogationem hujusmodi abstrahitur ab oratione, et defluit in detractiones et verboritates. Unde nihil est melius quam tacere.

2. Frater quidam requisivit a sene, dicens: Si venerit frater aliquis, sermones mihi deforis inferens

alios, jubet ut dicam illi quatenus mihi illos non afferat? Ait senex: Nihil dicas, quia nec nos potuimus observare. Cavendum est ergo, ne forte dicentes proximo, Hoc ne facias, nos idem vel pejora postea faciamus. Cui frater: Quid ergo oportet facere? Et senex: Si voluerimus, inquit, tacere, exemplum solum sufficit proximo.

CAPUT XXXI.

De contentione vitanda.

1. Quidam senex dixit: (*Ruff., lib. III, n. 185*): Si quis tecum aut de Scripturis, aut de quacunque causa locutus fuerit, ne contendas cum eo; sed si quidem bene dicit, consenti ei; si vero male, dic illi: Tu scis quomodo loquaris. Ait Apostolus: Noli contendere verbis (*II Tim. II*). Hæc observans, et humilitatem possidebis, et odium vitabis. Nam si persistas contendens, et vis defendere sermonem tuum, nascitur inde scandalum. Frequenter ergo dum laudas alterum, fit etiam ex justificatione contentio. De quacunque autem re, si graviter contenderis, non parvam noxietatem senties, et nullo modo requiem possidebis. Magis stude custodire silentium, et de nullo esse sollicitus. Attende meditationi tuæ, cum timore Dei exurgens tam mane quam vespere, et impetum inimicorum non timebis.

CAPUT XXXII.

De silentio.

. Beatus Antonius discipulo suo solebat dicere: Si affectaveris silentium, ne arbitreris te exercere virtutem, sed indignum te proloqui confitere.

2. Cum quidam frater abbati Sisoi dixisset: Volo animam meam salvare, respondit: Qua ratione possumus animam nostram salvare, cum lingua nostra aperto ostio sæpe prosiliat (*Pelag., libell. XI, n. 97*).

3. Quidam frater interrogavit senem, dicens: Usquequo servandum est silentium, Pater? Respondit senex: Usquequo interrogeris. In omni enim loco si taciturnus fueris, requiem possidebis (*Ruff., lib. III, n. 186*).

4. Dixit senex: Peregrinatio est tacere (*Pelag., libell. IV, num. 44, nomine Sisoi*)

5. Dixit quidam senex: Peregrinatio quæ propter Deum fit, bona est, si babuerit et silentium: nam fiducia non est peregrinatio (*Append. Mart., n. 72*).

6. Abbas Arsenius solebat dicere: Peregrinus monachus in aliena terra nullius causæ mediator accedat, et quietem poterit adipisci.

7. Abbas Ampo dicebat: Sicut apes quocunque vadit, mel operatur; ita et monachus quocunque pergit, si propter opus Dei perrexerit, dulcedinem bonorum actuum potest afferre (*Ruff., lib. III, n. 189*).

CAPUT XXXIII.

De fugiendo clericali honore.

1. Abbas Theodorus, cum esset in Scythi diaconus ordinatus, nullatenus permanere acquiescebat, sed multis locis fugebat. Et iterum senes reducebant eum, dicentes: Ne derelinquas locum tuum. Quibus illo ait: Permittite me deprecari Deum, si me jubet

ministrare loco meo. Et oravit sic: Domine, si voluntas tua est, ut in ordinatione mea persistam, ostende mihi. Et 680 ostensa est illi columna ignea, a terra usque ad cælum pertingens, et vox ad eum: Theodore, si potes fieri sicut columna ista, vade et ministra. Sufficit quod levitis et sacerdotibus per Moysen dictum est, ut mundo corde et corpore, innoxiiis manibus et vestimento mundissimo, pro filiis Israel offerrent sacrificia. Quod ille audiens, ultra nullatenus acquievit. Sed cum venisset in ecclesiam, deprecabantur eum, ut si non ministraret, vel calicem teneret. Qui non acquievit, dicens: Si mihi de hac re amplius verbum feceritis, discedo hinc; et sic eum dimiserunt.

2. Abbas Isaac audiens, quia presbyterum cum Patres volebant facere in Scythi, fugit in Ægyptum; et ingressus in agrum, latuit inter herbas (*Ruff., lib. III, num. 22*). Contigit autem ut Patres, qui sequebantur eum, in eodem agro requiescerent, quia jam uox erat, et dimiserunt asinum, ut pasceret. Ille autem pervenit pascendo ad locum ubi latebat abbas Isaac. Et mane facto, quærentes asinum, invenerunt et senem; et mirati sunt. Cum autem vellent eum ligare, dicit eis: Jam non fugio, quia scio ex jussione Dei esse; et quocunque fugero, ad hoc perventurus sum.

3. Abbas Motois venit aliquando de loco qui vocatur Ragita, in partibus Gehilonis (*Ruff., lib. III, n. 188; Pelag., libell. XV, num. 27*). Erat autem cum eo etiam discipulus ejus. Videns autem illum episcopus loci illius, tenuit eum, invitum presbyterum fecit. Et dum pariter comederent, dicit ei episcopus: Indulge mihi, abba; scio enim quia hunc honorem volebas, sed ego a te benedici desiderans, hoc facere præsumpsi. Cui senex pro humilitate ait: Et mea cogitatio parum volebat, sed in hoc laboro, quia dividi habeo a fratre qui mecum est, et solus non sufficio orationes meas implere. Dixitque ei episcopus: Si scis eum dignum, ordinabo et ego illum. Respondit abbas Motois: Si quidem dignus sit, nescio; unum tamen scio, quia melior est me. Ordinavit autem et illum. Uterque tamen ita permanserunt usque ad finem suum, ut ad altare, quantum ad oblationem sacrandam, nunquam accederent. Unde dicebat senex: Confido in Deum meum quia non habeo grande D iudicium propter ordinationem hanc, quia oblationem offerre non præsumpsi; nam ordinatione illorum est qui sine culpa sunt, justi et immaculati; ego autem me bene cognosco.

CAPUT XXXIV.

De eremo; et quare fugerunt in solitudinem.

1. Abbas Arsenius ab abbate Marco requisitus est aliquando cur fugeret homines (*Pelag., I, XVII, n. 5*). At ille respondit: Scit Deus quia diligo homines, sed cum Deo pariter et hominibus esse non possum. Superne enim multitudines ac virtutes unius sunt voluntatis: homines vero et multas habent voluntates, et varias; et ob hoc Deum relinquere, et cum hominibus esse non possum.

2. Quidam fratres dum linum ex Thebaida pergerent comparare, dixerunt : Per occasionem beatum Arsenium videamus (*Ruff., lib. III, num. 192*). Quod cum Daniel discipulus ejus ei nuntias-et, præcepit ut pro qua causa illic advenissent de Alexandria ab eis inquireret. Cum ergo nuntiasset quod propter linum pergerent comparandum, respondit Arsenius : Ergo faciem meam non videbunt, quia non propter me, sed propter suum opus advenerunt. Vade itaque, et susceptis eis fac obsequium, ac dimitte eos, dicens : Quia senex non potest vobis occurrere

3. Abbas Besarion dum deambularet cum discipulo suo per eremum, venerunt ad quamdam speluncam (*Ruff., lib. III, n. 194; Joann., lib. III, num. 1*). Et ingressi ibi, invenerunt fratrem sedentem, et funiculum operantem, qui neque respexit in eos, neque salutavit eos, neque aliud locutus est eis. Dixit ergo abbas Besarion ad discipulum suum : Eamus hinc, quia non vult hic senex loqui nobiscum. Et profecti sunt ad Joannem abbatem. Cum autem reverterentur, venerunt ad eandem speluncam, et dixit abbas Besarion : Ingrediamur iterum ad hunc fratrem, si forte vel modo persuadeat illi Deus, ut loquatur nobiscum. Et cum ingressi fuissent, invenerunt eum mortuum. Et dixit discipulo suo : Veni, frater, componamus illum, quia propter eum Deus huc transmisit nos. Cum autem sepelirent eum, invenerunt quia mulier esset : et admirati sunt, et dixerunt : Quia magna misericordia Domini est, quia et mulieres colluctantur, et vincunt dæmonia. Et glorificantes Deum qui est protector omnium, ad propria redierunt, narrantes quæ viderant.

CAPUT XXXV.

Quæ sit observantia eremitæ.

1. Abbas Moyses ad solitarios solebat proferre sermonem, dicens : Quatuor sunt principalia observantia: regularis, id est, tacendi, servandi mandata Dei, humiliandi semetipsum, et angustia paupertatis (*Ruff., lib. III, n. 196*). Tres autem has virtutes homo difficile possidet, ut semper luceat, et semper suorum memor sit peccatorum, et omni hora ponat sibi præ oculis mortem.

2. Beatus Antonius solebat dicere : Patres antiqui egressi sunt in desertum, et ipsi **681** sani effecti, facti sunt medici : et reversi, alios sanaverunt ; ex nobis autem si quem egredi contigerit in desertum, antequam ipsi sanemur, curam aliis adhibemus ; et revertitur ad nos infirmitas nostra, et fiunt ultima nostra pejora prioribus, propter quod dicitur nobis : O medice, prius tibi curam impende (*Lucæ IV*).

CAPUT XXXVI.

Qui sint similes unius meriti fratres.

1. Quidam frater interrogavit Pimenionem abbatem dicens : Qui sunt unius meriti fratres (*Pelag., libell. X, num. 52*)? Respondit senex : Si fuerint tres simul, unus quidem in omni verbo vel opere quiescens, alter autem infirmans et gratias agens, tertius vero cum munda conscientia illis obsequium faciens : hi tres unius meriti sunt.

2. Dixit senex : Injuriari, aut mentiri, aut perjurare, alienum a Christo est. Per has quatuor res anima maculatur, id est, si amicitiam quis cum potentibus habuerit, concupiscentiam carnalibus studens ; vel si de proximo suo detraxerit ; aut si per civitatem ambulans, oculos suos non custodierit ; et si quamcunque notitiam cum muliere habuerit.

3. Beatus Arsenius referebat quod cum in propria cella resideret, vocem sibi audiret dicentem ut egrederetur foras propter opera manuum contemplanda (*Ruff., lib. II, num. 38; Pelag., libell. XVIII, num. 2*). Et egressus, vidit hominem quemdam aquam de puteo haurientem, atque in vas perforatum mittentem, et aqua egrediens, refundebatur in puteum. Et iterum parum progressus, vidit Æthiopem ex lignis a se concisis sarcinam facientem. Quam cum tentasset, et importabilem sensisset, alia iterum ligna super ea congescit. Similiterque tentans, cum nec movere potuisset, tamen alia addere ligna non destitit. Et iterum progressus Arsenius, vidit ante portam civitatis duos juvenes sedentes in equis : qui lignum transversum portantes, ingredi non poterant civitatem. Lignum enim, quod ab eis portabatur, non eos permittebat intrare, et sequi vel humiliare alteri alter non volebat, et ita foris civitatem uterque remanserunt. Ille vero, qui hoc sancto Arsenio in spiritu ostendebat, dixit ei : Hic, quem prius vidisti aquam de puteo haurire, et de vase perforato rursus in puteum fundere, similitudo est hominis facientis eleemosynam, qui bonum opus imitatur efficere : sed quia in aliis operibus sæpe committit iniquitatem, propter hæc mala illud parum boni se coinquinans, perdit. Illè autem, quem vidisti ligna concidere, et gravem sarcinam addidisse, facereque graviorem, homo est in peccatis plurimis constitutus, qui post poenitentiam aliud super peccatis suis onus augmentat. Hi vero quos, transverso ligno renitente, civitatem non posse ingredi conspexisti, sunt qui jugum miserabile videntur ferre superbiam, et alteri se humiliare noluerunt, ut per hoc emendati, viam Christi humilem sequerentur ; atque ideo extra regnum Dei tam hi quam illi remanserunt.

4. Interrogavit frater abbatem Sisoium, dicens : Dimissa est mihi hæreditas a parentibus meis ; quid faciam de illa ? Respondit senex : Si dixerò, Da illam in ecclesiam clericis, illi epulantur ex ipsa. Si dixerò, Da illam con-anguineis tuis, nullam habebis mercedem. Si ergo vis implere mandatum divinum, da hanc pauperibus et egenis, et perfectus eris (*Pelag., libell. X, n. 56, nomine Pastoris; Append Mart., n. 7*).

CAPUT XXXVII.

Temporalis profectus derelinquendus est propter amorem charitatis.

1. Abbas Sisoius dixit : Cum fuissem aliquando in mercato, et sportellas meas fratri venderem, videns quia iracundia approximabat mihi, dimisi vascula mea fugiens (*Append. Mart., n. 14*)

2. Dixit abbas Joannes : Ascenderam aliquando per viam eremi in Scythi, texens plectam ; et audivi ca

melarium loquentem sermones vanos, et ne forte irascerer, dimisi plectam meam, et fugi (*Append. Mart.*, n. 12).

3. Interrogavit frater abbatem Pimenium, dicens: Quid est quod Dominus dixit: Majorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis (*Joan.*, xv)? quomodo hoc facit? Respondit senex: Si quis audit verbum malum a proximo suo, et dum possit similia respondere, pugnat tamen in corde suo portare laborem, et vim sibi facit, ne respondeat malum, ut contristet illum; iste talis animam suam ponit pro amico suo (*Ruff.*, lib. III, n. 201. *Pelag.*, libell. xvii, num. 10; *Append. Mart.*, n. 14).

4. Abbas Macarius dixit: Si reminiscimur malorum quæ ab hominibus patimur, perdimus memoriæ virtutem. Item dixit: Si autem recolimus malorum quæ nobis a dæmonibus mittuntur, sine perturbatione erimus, scientes quod ab initio bona Deus creavit, diabolus vero mala superseminavit. En sunt perditiones innumeræ (*Pelag.*, libell. x, num. 34; *Append. Mart.*, n. 15). Et addidit, dicens: Culpa est monachi, si læsus a fratribus, primus in charitate purgato corde non occurrit (*Joan.*, libell. I, n. 7; *Append. Mart.*, n. 16). Nam Sunamitis non meruisset recipere Elisæum prophetam in domum suam, nisi quia cum nullo alio habuit causam. Sunamitis enim in persona est animæ, Elisæus vero in persona Spiritus sancti 682 figuratus; quia nisi pura sit anima, non meretur suscipere Spiritum Dei. Ita ira inveterata excæcat oculos cordis, et animam excludit ab oratione.

CAPUT XXXVIII.

Quid lamentatio vel paupertas, quæ fit propter Deum, operetur.

1. Sanctum Antonium requisivit frater, dicens: Quid faciam pro peccatis meis? Respondit: Qui vult liberari a peccatis, fletu et planctu liberabitur ab eis; et qui vult ædificari in virtutibus, per fletum lacrymarum ædificatur. Ipsa laudatio psalmodum planctus est. Memento exemplum Ezechiæ regis Judæ, sicut scriptum est per Isaiam prophetam (*Isai.* xxxviii), qui flendo non solum sanitatem recepit, sed etiam per quindecim annos augmentum vitæ promeruit, et supervenientem hostis exercitum, videlicet centum et octoginta quinque millium, per lacrymarum ejus rigationem, virtus Domini in mortem prostravit. Sanctus Petrus apostolus flendo recepit quod in Christi-
D

2. Beatus Macarius dixit: In veritate, si facta est monacho despectio quasi laus, paupertas sicut divitiæ, inopia sicut epulæ, nunquam moritur (*Append. Mart.*, n. 23). Impossibile est bene credentem, et pie colentem Deum, cadere in passionem immundam et in errorem dæmonum

CAPUT XXXIX.

In hac vita homo requiem invenire non potest.

1. Abbatem Sisoium requisivit frater: Post quan-

tum tempus debet homo a se abscindere passiones (*Append. Mart.*, n. 26)? Respondit: Scriptum est in Evangelio: Quia peccatores Deus non audit; sed qui cultor Dei est, et voluntatem ejus facit (*Joan.* ix). Ideo cum venerit impugnatio, abscide illam, quia fragilis est anima; ante armetur quam a peccatis inquinetur.

2. Abbatem Pimenium interrogavit frater: Quid faciam, quia conturbant me cogitationes sedentem in cella? Respondit: Neminem despicias, nullum dijudices, de nullo male loquaris; et Deus dabit tibi requiem, et statuet sessionem tuam sine conturbatione (*Ruff.*, lib. III n. 100; *Pelag.*, libell. ix, n. 8; *Append. Mart.*, n. 39). Custodiam enim seniorum, et quietem ipsorum considera. Meditare in divinis officiis, et scias horas canonicas die ac nocte. Timor Domini non discedat a corde tuo: et non glorieris, neque te æstimes cum justis; et ex omni virtute tua custodi, ut non facias propriam voluntatem.

3. Idem dixit: Sicut ad succensam ollam muscæ non appropinquant; si vero tepida fuerit, insunt in eam, et faciunt vermes; ita et monachum succensum igne divini Spiritus, dæmones lugiant; tepidam vero illudunt et insequuntur (*Ruff.*, lib. III, n. 204; *Append. Mart.*, n. 42).

CAPUT XL.

Unde vitia oriuntur.

1. Sanctum Antonium requisivit frater: Quomodo Deus repromittit bona animæ per assiduitatem Scripturarum, et non vult anima in bonis permanere, sed declinat ad transitoria, caduca, et immunda? Respondit: Ad hoc jungitur quod Psalmista ait: Iniquitatem si conspexi in corde meo, non exaudiet Deus (*Psal.* lxxv). Ignoras quod cum venter plenus fuerit esca, statim ebulliunt magna vitia, quæ Salvator noster per Evangelium prædixit: Non coinquinat, quod in os intrat, animam hominis; sed de corde exeunt, quæ in interitum demergunt hominem (*Matth.* xv). Vide quid dixerit primum: Cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, et blasphemias. Quia qui necdum gustavit dulcedinem cœlestium, ut ex toto corde exquirat Deum, ideo ad immunda revertitur. Quis poterit recte dicere? Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum (*Psal.* lxxii).

CAPUT XLI.

Qualiter virtutes obtinere oportet.

1. Quemdam senem requisivit frater, dicens: Docere me, Pater (*Append. Mart.*, n. 46). Et dixit ei: Vade, ama tibi ipse vim facere. Evagina gladium tuum, et exi in bellum. Dixit ei frater: Non me permittunt cogitationes. Respondit senex: Scriptum est: Invoca me in die tribulationis tuæ: eripiam te, et glorificabis me. Invoca ergo Deum, et eripiet te (*Psal.* lxxx).

2. Perrexerunt duo fratres ad unum senem sanctum in Scythi sedentem singularem; dixitque unus ex illis: Abba, omne Vetus et Novum Testamentum memoriter didici (*Pelag.*, libell. x, n. 94). Dicit ei senex: Implesti aërem verbis. Et alter dixit: Ego et

Vetus et Novum Testamentum totum scripsi, et penes me habeo. Et huic respondit: Et tu implesti fenestras tuas chartis. An ignoratis qui dixit: Regnum Dei non est in sermone, sed in virtute (*I Cor. iv*)? Et iterum: Non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur (*Rom. ii*). Inquirebant ergo ab eo viam salutis. Ille autem dixit eis: Initium sapientiæ timor Domini (*Psal. cx*), et humilitas cum patientia. Omnibus his insertis utentibus, pauca sufficiunt.

CAPUT XLII.

Quomodo in cœnobiis vivendum sit.

683 1. Cum quidam adolescens frater abbatem Agathonem requireret, dicens: Volo permanere cum fratribus; dic mihi quomodo habitem cum ipsis? Respondit ei senex: Observa præ omnibus hoc, ut qualis primo die ingrederis apud ipsos, talis reliquum peragas tempus, et cum quiete adimplebis peregrinationem tuam (*Ruff., lib. iii, n. 198; Pelag., libell. x, num. 8*). Custodi enim, ne quando fiduciam loquendi assumas, dicente Apostolo: Nemo militans Christo, implicat se negotiis sæcularibus (*II Tim. ii*).

2. Item dixit Agathon: Si habitas cum proximo, esto sicut columna lapidea, quæ si injuriatur, non irascitur; si glorificatur, non extollitur (*Append. Mart., num. 10*).

3. Abbas Pimenius abbatem Nesteronem sedentem in cœnobio requisivit, dicens: Unde adeptus es hanc virtutem, frater, ut quotiescunque tribulatio contigit in cœnobio, neque loquaris, neque mediator accedas (*Pelag., libell. xv, num. 30*)? Et cum nollet dicere, postea compulsus a sene, dixit: Indulge mihi, abba, quia in principio quando ingressus sum, dixi cogitationi meæ: Ecce tu et hic asinus estis pæres. Sicut enim hic asinus vapulat, et non loquitur; injuriatur, et nihil respondet; ita ergo esto et tu, nam sic dicit et psalmus: Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum (*Psal. lxxii*).

4. Cum aliquando gens Mazicorum in Scythi superveniens¹, multos ex Patribus occidisset, abbas Pimenius una cum alio Patre seniore, nomine Anub, et cum aliis quinque Patribus fugiens inde, venit ad locum qui dicitur Tereuthi; et invenerunt ibi templum antiquum desertum, et manserunt in eo hi septem pariter, donec cognoscerent ubi unusquisque in Ægypto mansurus esset. Decreverunt autem inter se, dicentes: Septimana hac unusquisque requiescat apud se, et alter ad alterum non loquatur. Cum autem id facerent, erat in templo illo statua cujusdam idoli. Abbas ergo Anub exurgens, mane lapidabat eam in facie; et vespere veniens, dicebat ad eam: Peccavi, indulge mihi. Et sic fecit per totam hebdomadam. Die autem Sabbati, cum venissent pariter, dixit ei abbas Pimenius: Quid voluisti hac tota hebdomada facere, ut homo fidelis diceres idolo, Indulge mihi. Dixit ei senex Anub: Hoc ego propter vos feci; dicite mihi, nunquid quando hoc idolum

lapidabam, locutum est aut iratum? aut quando indulgentiam petebam, nunquid exaltavit se aut gloriatum est? Cui abbas Pimenius respondit: Non utique. Tunc dixit senex: Fratres ecce septem sumus, si vultis ergo pariter manere, ut lucrum animæ faciamus, sit idolum nobis istud in exemplum, ne quando injuriatur aliquis, irascatur; ne quando ab eo venia petitur, gloriatur, aut extollatur si autem ita non vultis, unusquisque vadat quo vult. At illi projicientes se in terram, sponderunt se ita facturos: et sic permanserunt per multos annos, cum magna humilitate et abstinence, unum ex ipsis facientes dispensatorem. Et erat eis perfectio, et unum desiderium; et quidquid positum esset in mensa, reficiebantur, nullo dicente: Asser nobis illud: aut, Istud nolo comedere. Quatuor siquidem horas dormiebant in nocte, et quatuor psallebant, et quatuor operabantur. In die vero per intervalla horarum officiis divinis insistebant, operantes et legentes, et fundentes folia palmarum, usque ad horam nonam. Post hoc vero victum sibi præparabant, colligentes quasdam herbas terræ.

CAPUT XLIII.

Quæ sit observantia spiritualis disciplinæ.

1. Quidam frater (*Append. Mart., n. 106*) requisivit sanctum Serapionem abbatem, habentem sub regimine suo decem millia monachorum, dicens: Alii fratres de cœnobio elegerunt me, ut ego illis præcipiam; ostende mihi quomodo jubes? Respondit Serapion: Durum est meum fortasse imperium. Nam Dominus noster Jesus Christus per Evangelium suum instruit, dicens: Si diligitis me, mandata mea servate (*Joan. xiv*). Et cum discipuli de primatu inter se disceptarent, quis eorum esset senior, ait ad eos: Si quis voluerit inter vos major fieri, erit vester minister, et quicumque voluerit in vobis prior esse, erit omnium servus (*Marc. x*). Petrus apostolus, in epistola sua, monet pastores: Pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes, non coacte, sed voluntarie secundum Deum; nec turpis lucri gratia, sed forma estote gregis; et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam (*I Pet. v*). Ita facito prius quod præcipis, ut non tantum illis præcepta, sed formulam præbeas, ut tua imitentur exempla. Ne sis mercenarius, sed pastor ovium, quia Salvator noster beatum dixit, quem constituit super familiam suam, ut det illis cibum in tempore (*Matth. xxiv*).

2. Interrogavit abbas Moyses abbatem Silvanum, dicens: Potest homo per singulos dies apprehendere conversationis initium? Respondit: Oportet enim apprehendere unumquemque aliquid ex omnibus (*Append. Mart., n. 108*). Surgens mane, sumat initium sapientiæ: in omni virtute, et in omni mandato Dei, in **684** magna humilitate animæ et corporis, in multa sustentatione et commoratione cellæ, in ora-

¹ *Ruff., lib. iii, n. 199, pene ad verbum; Pelag., libell. xv, num. 11.*

tionem et deprecationem, cum gemitu, cum puritate A cordis et oculorum, et custodia linguæ ac sermonum, in abrenuntiatione rerum materialium, desideriorum carnis, cruciationem habentes in certamine, in continentia spiritali et agone pugnae, in poenitentia et luctu, in simplicitate animæ et taciturnitate, in jejuniis et vigiliis nocturnis, in operatione manuum, secundum quod dicit apostolus Paulus, operantes manibus vestris, in fame et siti, in frigore et nuditate, in laboribus et angustiis et persecutionibus, in foveis et speluncis et cavernis (II Cor. xi). Esto factor verbi, et non auditor tantum (Jac. i), operans talentum in duplum, habens vestem nuptialem, firmatus supra firmam petram.

Eleemosyna et fides non te derelinquant ¹. Cogitans esto, omni die mortem vicinam esse: et quasi B jam clausus in monumento, nihil de hoc sæculo cures, quia sollicitudo sæculi et cupiditas divitiarum, hæc sunt spinæ, quas Dominus cavere dixit in Evangelio, quæ bonum semen suffocant (Luc. viii). Inedia escarum, humilitas et luctus non recedant a te, quia Dominus dissipat ossa hominum sibi placentium. Timor omni hora permaneat in te, sicut scriptum est: Propter timorem tuum, Domine, in utero concepimus, et doluimus, et peperimus spiritum salutis (Isaie xxvi). Hæc ergo, et si qua alia virtus est, in his prospice; et ne te mensures cum magnis, aut justum te æstimes; sed te crede inferiorem esse totius creaturæ, id est, viliorum quovis homine peccatore. Qui se existimat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit (Galat. vi). Non dijudices proximum, neque despicias aliena delinquentium, sed tua plange peccata, et de nullius hominis actu sollicitus sis. Esto mansuetus spiritu, et non iracundus. Nihil in corde tuo, neque odium, neque contra inimicum aliquid sine causa habeas; neque despicias eum in tribulatione ejus, neque reddas malum pro malo, sed esto pacificus cum omnibus: hoc est vinculum perfectionis. Non te credas malum facienti, neque congaudeas ei qui fecit proximo suo malum. Non detrahas aliis quia Deus iudex et testis est in omnibus. Ne oderis aliquem propter peccatum ejus, quia scriptum est: Nolite iudicare, ut non iudicemini (Matth. vii). Dum alium arguis, vide ne pejora committas. Non despicias peccantem, sed ora pro illo, ut Deus illi det conversionem ad poenitentiam; et si audieris de aliquo quod agat, iniquus, responde dicens: Nunquid ego horum sum iudex? homo sum peccator, mortuus sub peccatis meis. Mortuus enim causam non habet curare pro aliquo. Qui hæc omnia procurat et cogitat, operarius est omnis justitiæ, dum de Christo redemptore nostro propheta denuntiet, dicens: Ego autem sum vermis, et non homo (Psal. cxi). Et alius propheta Habacuc dicit: Lapis de pariete clamavit, et scarabeus de ligno loquitur (Habac. ii); nos vero dum in multis extollimur, in multis supplantamur. Qui vero hæc custodit, vivit sub gratia et virtute Domini nostri Jesu Christi.

CAPUT XLIV.

De meditationibus (5) duodecim anachoretarum.

Anachoretæ aliquando sapientes, sancti et spirituales, duodecim numero, congregati in idipsum, expetierunt a semetipsis, dicere unumquemque quem emendaverit in cella sua, et quam meditationem meditatus sit spiritaliter.

1. Et dixit primus, qui et senior eorum: Ego, fratres, ex quo cœpi quiescere, totum crucifixi me ipsum his quæ extrinsecus sunt actionibus, reminiscens quod scriptum est: Dirumpamus vincula eorum, et projiciamus a nobis jugum ipsorum (Psal. ii). Et velut murum faciens inter animum et corporales actus, dixi in mente mea: Quemadmodum is qui intra murum est, stantem foris non videt; sic nec tu velis exteriores actus aspicere, sed te ipsum intueri, sustineas quotidie spem Dei. Sic autem habeto malignas cogitationes aut malas concupiscentias, sicut serpentis et scorpionum prolem. Si quando autem eas in corde meo nasci sensero, attendens illas cum comminatione et ira arefacio eas; nec unquam cesso, irascens corpori et menti meæ, ne quid pravum faciat

2. Secundus ait: Ego dixi, ex quo renuntiavi terræ: hodie renatus es, hodie cœpisti servire Deo, hodie hic inhabitare cœpisti: sic esto quotidie peregrinus, et crastino liberandus. Hoc mihi quotidie consulabam.

3. Tertius dixit: Ego diluculo ascendo ad Deum meum; et adorans illum, jacto me in faciem meam, C confitendo culpas meas; et sic descendens, adoro angelos Dei, rogans illos supplicare Deo pro me, et omnem creaturam. Et cum ista adimplevero, vado ad abyssum; et quid Judæi faciunt, Jerosolymis euntes, concidentem se, et lacrymantem ac lugentem casum patrum suorum, hoc ego circueiens et expectans, propria membra tormentis subdo, et cum plorantibus ploro.

4. Quartus ait: Ego sic sum, ac si in monte Olivarum sedens cum Domino et discipulis 685 ejus. Et dixi mihi: Nullum agnoscas secundum carnem, sed cum his esto semper cœlestis conversationis imitator, sicut bona Maria Magdalena ad pedes Jesu sedens, et verba ejus audiens. Estificamini sancti et perfecti sicut et Pater vester qui in cœlis est (Matth. v). Et, Discite a me, quia mitis sum et humilis corde (Matth. xi).

5. Quintus ait: Ego angelos aspicio, ascendentes et descendentes ad vocationem animarum, et semper finem meum operior, dicens: Paratum cor meum Deus, paratum cor meum (Psal. cxvii).

6. Dixit sextus: Ego per dies singulos statui verba mea audiri a Domino, putans mihi dici: Laborate propter me, et ego quiescere faciam vos. Adhuc modicum decertate, et videbitis salutare meum et gloriam meam. Si derigitis me, si filii mei estis, ad Patrem rogantes revertimini. Si fratres mei estis, et ubescite pro me, quemadmodum propter vos multa

¹ Rufin., lib. iii, n. 206; Pelag., libell. x, n. 63, nomine Moysis; Append. Mart., num. 108,

perpessus sum. Si oves mea estis, Dominicam pas-
chalem sequimini.

7. Septimus ait : Ego ista assidue meditor, et sine
intermissione colloquor mihi, fidem, spem et chari-
tatem; ut spe quidem gaudeam, dilectione vero nem-
inem aliquando contristem, et fide corroborem.

8. Octavus ait : Ego volentem diabolum exspecto,
quærentem quem devoret. Et ubicunque erit, ex-
specto illum interioribus oculis meis, et Dominum
Deum adversus illum interpello, ut sine effectu ma-
neat, et in nullo prævaleat, maxime in timentibus
Deum.

9. Nonus ait : Ego quotidie ecclesiam intellectua-
lium virtutum exspecto, Dominum gloriæ in medio
earum video super omnes splendens. Quando
autem abscedam ab eo, ascendo in cælum, exspe-
ctans admirandas pulchritudines angelorum, et
quos emittunt hymnos incessabiliter Deo, et dulces
æorum cantilenas; differorque sonis ac vocibus et
suavitate, ut libeat reminisci quod scriptum est :
Cœli enarrant gloriam Dei, et opera manuum ejus
annuntiant firmamentum (Psal. xviii). Et omnia quæ
super terram sunt, sicut cinerem et stercorea opinor.

10. Decimus ait : Ego angelum meum assistentem
mihi juxta me exspecto; et custodio memetipsum,
quod scriptum est reminiscens : Providebam Do-
minum in conspectu meo semper, quoniam a dextris
est mihi, ne commovear (Psal. xv). Timeo igitur
eum, ut custodientem vias meas, et quotidie ascen-
dentem ad Deum, et insinuantem actus meos et
verba,

11. Undecimus ait : Ego personam imponens vir-
tutibus, velut si abstinentiæ, castitati, benignitati,
dilectioni, in meipsum steli : et circumdans mihi
illas, et ubicunque iero, dico mihi ipsi : ubi sunt
sequaces tuæ? Ne pusillanimis sis, ne deficias, ha-
bens juxta te ea semper. Quæcunque libent, loquere
de virtute, ut post mortem testificentur de te coram
Deo, quia invenerunt requiem in te.

ROSWEYDI NOTATIO.

686 Pauca hoc libro notanda sunt cum ex au-
teditis lux affluat.

(1) *Lebione.*] Pelagius, libello viii, num. 18, habet
sacco. Vide Onomasticon.

(2) *Eulogius.*] Eadem historia sensu eodem apud
Pallad., cap. 26, quem Hervetus Latinam reddidit.
Dissentit ab eo Paschasius in quorundam vocabulo-
rum translatione, uti et vetus Palladii interpres.
Eccæ locum unum, sed insignem, num. 4.

(3) *Scholasticus.*] Varia hujus vocis significatio.
Fere pro advocato vel declamatore accipitur. Vide
Onomasticon.

(4) *Fugitive, qui propriam domum devorasti, su-
ratuque ea alienam substantiam.*] Vetus Palladii in-
terpres : « Multa mala commisisti, fugitive forsitan
domini tui, alienas pecunias furatus es. » Hervetus,
recentior Palladii interpres : « Abi hinc, scelerate
fugitive, suffuratus es alienas pecunias, et dominum
spoliasti. » Quæ Meursius in Glossario suo ex Græco
ms. sic repræsentat : Σχάτα, γλούττων, φαγοκύρι, άλ-
λότρια χρήματα έκλεψας. Qui tamen unica dictione et
per x legit σκατογλούττων : vultque Palladio σκατο-
γλούττων idem esse quod σκατοφαγος Aristophani, id
est, *stercorimanducus*. Eidei Meursio φαγοκύρις est

12. Duodecimus ait : Vos quidem, Patres, cœ-
lestem habentes conversationem, cœlestem et sa-
pientiam possidetis. Nihil mirum. Elevatos vos ope-
ribus video, et superiora sectantes. Quid dicam?
Virtute enim etiam transpositi estis terram, vosmet-
ipsos ex toto alienantes ab ea. Quid dicam? Vos
terrenos angelos et cœlestes homines dicens, non
peccaverim. Ego vero me his indignum judicans, vi-
deo quod peccata mea, ubicunque iero, præcedunt
me semper ad dexteram et ad sinistram : in infernum
vero adjudicavi meipsum, dicens : Esto cum his
quibus dignus es, istis post modicum annumeraberis.
Video igitur ibi pares gemitus et incessabiles lacry-
mas, quæ a nullo referri queunt. Aspicio quosdam
stridentes dentibus, et salientes toto corpore, et tre-
mentes a capite usque ad pedes. Et jactans me super
terram, et amplectens cinerem, deprecor Deum,
nanquam casuum me illorum experientia accipere.
Video et mare ignis bullientis immensibile, et cir-
cumfluentes et mugientes, ut putent aliqui usque ad
cœlos attingere fluctus ignis, et in tremendo illo mari
innumerabiles homines dejectos ab agrestibus : et
una voce omnes illos clamantes et ululantes simul,
quales nemo super terram ululatus et voces unquam
audierat, et sicut arenia omnis virgultû cremare,
misericordia autem Dei avertente se ab illis propter
injustitias eorum. Et tunc lamento genus hominum,
quod audeat loqui vel cuilibet attendere, tantis mundo
repositis malis. Et in his teneo mentem meam, lu-
ctum meditans, quod ait Dominus, indignum me
cœlo et terra judicans, reputansque quod scriptum
est : Factæ sunt mihi lacrymæ meæ panes die ac
nocte (Psal. xli).

Hæc sapientium et spiritualium responsa Patrum.
Et veniat et in nos digna memoria, ut narrationem
conversationis opere ostendere possimus, ut facti
invituperabiles, et perfecti, et irreprehensibiles,
placeamus Salvatori nostro. Cui est honor et gloria
in sæcula sæculorum. Amen.

dominus helluo. Non potius, *domini helluo*, si is sensus
placet; quod Herveto *dominum spoliasti*? Paschasius
etiam videtur legisse φαγοκύρις, sed alio sensu; nam
vertit, *propriam domum devorasti*. Quare illi φαγοκύρις
est, quasi κυρίων φάγος *propriarum rerum devorator*. Et
facilis a suarum rerum dilapidatione ad furtivum gra-
dus est, quare et rite hæc conjunguntur, *una devo-
rasse, et aliena furatum esse*. Velus Palladii interpres
legisse videtur φαγοκύρις : vertit enim, *fugitive domini
tui*. Quod idem Meursius ex σχάτα, γλούττων, facti
σκατογλούττων, nondum probare possum potius
dixerim esse ea duq verba probrosa, etsi nunc non
ita cognita.

(5) *De meditationibus.*] Quia in tempore ex Augu-
stana Bibliotheca, promptissime submittente Davide
Hoschelio, hoc ipsum casu ut Græce expressum ac-
cepi, juvat hic subnectere :

Ασχησις εἰς πατέρων, ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελθόντων περὶ τῶν
οὐκίων κατορθωμάτων.

Ἀναχωρεταὶ πρὸς σοφοὶ καὶ πνευματικοὶ, δώδεκα τὸν
ἀσχημὸν, συναχθέντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἀπήρτησαν ἑαυτούς,
εἰπεὶν ἕκαστον ὃ κατάρθωσεν ἐν τῷ κελίῳ αὐτοῦ, καὶ
ποῖαν ἄσκησιν ἤσκησε καὶ πνευματικὴν ἀρετὴν.